

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY

Bakalářská práce

Písek a literatura – dějiny, vybraní autoři

Vedoucí práce: doc. PhDr. Daniel Bína, Ph.D.

Vypracovala: Ivana Brčáková

České Budějovice 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 20. dubna 2013

Ivana Brčáková

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. PhDr. Danielu Bínovi Ph.D. za odborné vedení a za cenné podněty a doporučení.

ANOTACE

Literatura na Písecku má dlouholetou tradici. Podíleli se na ní autoři, kteří se zde narodili, působili na zdejších vzdělávacích institucích nebo se do dané lokality přestěhovali během svého života. Tato bakalářská práce mapuje dějiny literatury z oblasti Písecka a zaměřuje se na vybrané autory. Pojí se s fenoménem specifického druhu literatury, a to literaturou regionální. Práce obsahuje vymezení pojmu „regionální literatura“ a „regionální osobnost“. Dále popisuje vývoj a funkce regionální literatury v oblasti Písecka. A v neméně důležité části se zaměřuje na tři regionální autory, na Adolfa Heyduka, Ladislava Stroupežnického a Antonína Klášterského.

Písek and Literature - history, selected authors

ANNOTATION

The literature of Písek region has a long-time tradition. The authors were born here, worked at local educational facilities or moved in during their lives. Mapping the history of Písek region's literature and focusing on selected authors is the prime aim of this Bachelor thesis. The work connecting the phenomenon of specific kind of literature - the regional literature. The definition of the term "regional literature" and "regional person" itself is one of the aims. The description of evolution and function of regional literature in Písek region is another aim. A focus on three regional authors - Adolf Heyduk, Ladislav Stroupežnický and Antonín Klášterský - stands as equally important part.

Klíčová slova:

Regionální literatura, literatura, regionální osobnost, Písecko, historie Písku, Ladislav Stroupežnický, Adolf Heyduk, Antonín Klášterský

Key words:

Regional literatura, literature, regional character, Písecko, history of Písek, Ladislav Stroupežnický, Adolf Heyduk, Antonín Klášterský

OBSAH

Úvod	7
TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1. Základní pojmy	9
1.1 Region	9
1.2 Regionální literatura.....	9
1.2.1 Rozdělení regionálních dokumentů	10
1.3 Význam regionální literatury.....	11
1.4 Regionální osobnost.....	12
2. Písecko.....	13
2.1 Nejstarší historie – založení města	14
2.1.1 Kamenný most	15
2.1.2 Hrad	16
2.1.3 Městský znak	16
2.2 Nejstarší literatura	17
2.3 Doba národního obrození	21
VÝKLADOVÁ ČÁST	25
3. Ladislav Stroupežnický (1850 – 1892).....	25
3.1 Život.....	25
3.2 Dílo.....	28
3.2.1 Naši Furianti.....	30
4. Adolf Heyduk (1835 – 1923)	35
4.1 Život.....	35
4.2 Dílo.....	40
5. Antonín Klášterský (1866 – 1938)	43
5.1 Život.....	43
5.2 Dílo.....	44
ZÁVĚR.....	46
ZDROJE	48

Úvod

Region Písecka je znám svou dlouholetou kulturní tradicí spojenou s literaturou. Jednou z hlavních příčin je vznik a vývoj velkého množství škol, které do města Písku přilákalo mnoho osobností. Tito regionální autoři se podíleli na organizaci kulturního a literárního života v dané oblasti. K osobnostem, které navštěvovaly místní vzdělávací instituce nebo na nich vyučovaly, patří například Adolf Heyduk, František Ladislav Čelakovský, Fráňa Šrámek, Richard Weiner, Karel Klostermann a mnozí další.

Dějiny Písecka a jeho okolí, především historií hradů a zámků, se dříve velice intenzivně zabýval historik August Sedláček, v současné době se této problematice usilovně věnuje PhDr. Jiří Prášek. Vydal mnoho knih a populárně naučných i odborných článků, zabývajících se právě historií královského města Písku a jeho okolí. Mimo jiné připravuje a pořádá podnětné přednášky. O zmapování literatury na Písecku se zasloužili především dva autoři. Prvním byl Jiří Kotalík, který svůj literární zájem směřoval k osobnostem Písecka a Strakonicka. Vývoj literární historie však popsal pouze do 60. let 20. století. Druhou autorkou je Blanka Zemanová, která ve svém díle vychází právě z Kotalíkovy publikace, rozšiřuje ji však o informace o novodobých autorech od 60. let do současnosti.

Cílem této bakalářské práce je zmapovat dějiny literatury z oblasti Písecka a zaměřit se na vybrané regionální autory. Pozornost zacílím především na tu část tvorby, kterou autoři zasvětili oblasti Písecka. Dané téma jsem si zvolila zejména proto, že pocházím z Písku, tudíž je mi vybraná lokalita velice blízká. Domnívám se, že povědomí o regionálních osobnostech je inspirující pro místní obyvatele, především pak pro studenty zdejších škol.

Na následujících řádcích se hodlám zabývat specifickým druhem literatury, a to literaturou regionální. Jedním z cílů práce bude právě vymezení pojmu „regionální literatura“ a „regionální osobnost“. Kategorizace těchto pojmů bude důležitá pro srozumitelnost a aplikaci v následující práci. Dalším vytyčeným cílem je popsat vývoj a funkce regionální literatury v oblasti Písecka. Pokusím se zmapovat nejprve historii a vývoj města Písku a přilehlého okolí. Poté k jednotlivým historickým etapám a událostem připojím vývoj literární.

Práce je strukturovaná na dvě základní části – teoretickou a výkladovou. Teoretická část se dále dělí do oddílů, které jsou rozváděny od obecnějších informací ke konkrétnějším. V první části teoretické práce vymezují pojmy: region, regionální literatura a regionální osobnost. V druhé části se již věnuji popisu oblasti Písecka, vzniku královského města, vývoji a především literárnímu kontextu. Při zpracování teoretické části bakalářské práce budu vycházet především ze tří stěžejních sekundárních zdrojů, těmi jsou publikace od Jiřiny Bínové - *Regionální literatura ve veřejných knihovnách Středočeského kraje*, Blanky Zemanové - *Písecká literatura a její autoři*, a v neposlední řadě několik publikací od Jiřího Práška.

Výkladová část práce je strukturována do tří základních oddílů, ve kterých se zaměřuji na vybrané autory, a to na Adolfa Heyduka, Ladislava Stroupežnického a Antonína Klášterského. Jednotlivé pododdíly pojednávají nejprve o životě vybraných osobností, přičemž se snažím zaměřit na důležité spojení s vybranou oblastí. Následující pododdíl analyzuje autorskou dráhu spisovatelů. Zde se zabývám především literárními díly souvisejícími s Píseckem. Předpokládám, že primárně budu čerpat zejména z literárních děl vybraných autorů. Velice cennými materiály se jistě stanou autobiografické vzpomínky, například u Adolfa Heyduka *Vzpomínky literární*. Neméně podnětné informace by měla přinést také dobová korespondence u Ladislava Stroupežnického. Stroupežnický si důvěrně dopisoval s bratrem známého malíře Mikoláše Alše, s Janem. Dále využiji informace poskytnuté od pracovníků Muzea a Městské knihovny v Písku. A v neposlední řadě zde hodlám uplatnit články z dobových časopisů a recenzí.

Teoretická část

1. Základní pojmy

Cílem této kapitoly bude vymezení pojmu region, regionální literatura, regionální dokument, regionální osobnost a regionální autor. Regionální literatura má široký význam, a každý ho může chápat rozdílným způsobem. Proto se na následujících řádcích pokusím objasnit význam a kategorizaci regionální literatury. Toto vymezení bude důležité pro pochopení dalších částí práce.

1.1 Region

Pojem region není jednoznačně vymezen, nejčastěji se jím zabývají teoretické studie geografů, etnografů nebo historiků. Každá vědecká oblast definuje region v jiném rozsahu a dle jiných kritérií. Nejčastěji bývá vymežován v rámci geografie, například Anděl¹ region definuje jako složitý dynamický prostorový systém (či dílčí geografický systém), který se formuje na zemském povrchu na základě určitých znaků, které jej odlišují od okolí. Pro potřeby této práce postačí definování pojmu region jako „vymezený územní celek, vnitřně propojený různými politickými, hospodářskými, společenskými a kulturními vztahy, na jejichž formování mají podíl přírodní podmínky a konkrétní historický vývoj.“² Důležitými znaky jsou méně či více daná ohraničenost, vnitřní organizovanost a typické znaky, které odlišují daný region od ostatních.

1.2 Regionální literatura

Pokud bychom hledali definici pojmu regionální literatura, zjistili bychom, že není mnoho odborných publikací, které by se zabývaly tímto tématem. Asi nejvýstižnější definici poskytuje Slovník literární teorie. *"Regionální literatura (z fanc. Régional = krajový, oblastní) představuje v běžném pojetí všechna literární díla, v nichž se výrazným způsobem odráží autorův vztah k určitému kraji, k jeho zvláštnostem společenským, kulturním i jazykovým, k jeho etnické i přírodní osobitosti. V užším smyslu jde o literaturu, která slouží specifickým kulturním potřebám určité krajové oblasti a spoluvytváří místní kulturní život."*³

¹ ANDĚL, J. *Sociogeografická regionalizace*. 1996, s. 5-7.

² BÍNOVÁ, J. *Regionální literatura ve veřejných knihovnách Středočeského kraje*. 1989, s. 2.

³ *Slovník literární teorie*, Praha: Československý spisovatel 1984, s. 312.

Regionální literatura je neodmyslitelně spjata s místními knihovnami. Pro knihovnické účely je výstižnější definice regionu od Bínové⁴, která uvádí, že regiony jsou sběrné oblasti, které si knihovna zvolila za sféru své sběratelské a bibliografické činnosti. Regionální literatura v knihovnictví tedy zahrnuje písemné, obrazové, zvukové a audiovizuální materiály, které mají vztah k určitému regionu a jsou publikovány na území regionu nebo mimo region.

Tyto vztahy lze rozdělit do 3 základních skupin⁵:

1. Obsahové hledisko

Pod toto hledisko spadají díla pojednávající o regionu, která se mu věnují celým svým rozsahem (monografie) nebo se ho dotýkají alespoň z části (studie ve sbornících, články v seriálech, hesla v encyklopediích apod.).

2. Územní hledisko

Dalším vymezujícím kritériem je území. Z tohoto pohledu regionální literatura zahrnuje veškerá díla vydaná na území daného regionu, přičemž obsah je nepodstatný. Z územního hlediska lze považovat za regionální literaturu i produkci nakladatelství, tiskáren a všech vydavatelů působících na území regionu.

3. Autorské hledisko

Poslední hledisko je pro tuto práci nejdůležitějším, neboť představuje díla místních autorů. Pojmem místní autoři se rozumí spisovatelé, kteří jsou spjati s regionem svojí činností nebo původem. Může se jednat o autory, kteří se v regionu narodili, žili nebo v něm část svého života působili. Zahrnujeme sem i bibliografické materiály o daných osobnostech.

1.2.1 Rozdělení regionálních dokumentů

Za regionální dokumenty jsou v rámci literatury považována ta díla, která mají určitý vztah k danému regionu, ať už byla publikována v regionu, nebo mimo něj. Převažují tištěné textové dokumenty (knihy, časopisy, sborníky,...), ale řadí se sem i audiální a audiovizuální dokumenty (videokazety, magnetofonové pásky,...). V posledních letech nastává velký rozmach dokumentů v elektronické podobě.

⁴ BÍNOVÁ, J. *Regionální literatura ve veřejných knihovnách Středočeského kraje*. 1989, s. 2.

⁵ Tamtéž, s. 3.

Regionální literaturu lze tedy rozdělit do následujících kategorií, které jsou nejčastěji zastoupeny⁶:

- **Monografie**

Monografie je základním okruhem regionálního dokumentu, který poskytuje ucelenou informaci o regionu, jeho jednotlivých místech či specifické tematice. Své místo zde mají paměti, životopisy, cestopisy, historické romány, pověsti, vesnické povídky a některé útvary lidové slovesnosti.

- **Sborníky**

Publikace, které vydávají instituce na území regionu (muzea, archívy, galerie, výzkumné ústavy). Obsahují více samostatně zpracovaných textů tematicky příbuzných, např. z oblasti společenského, hospodářského a kulturního života. Pro regionální práci jsou významné zejména autorské a jubilejní sborníky.

- **Periodika**

Periodika jsou dokumenty, které přináší aktuální informace o daném regionu. Patří sem noviny, časopisy, ročenky, bulletiny, zpravodaje apod.

- **Drobné tisky**

Název drobné tisky zahrnuje plakáty, pozvánky, mapy, katalogy výstav či pohlednice.

- **Místní tisk**

Část drobných tisků, které jsou omezeny rozsahem do 100 stran. Slouží, stejně jako periodika, jako zdroj aktuálních informací o regionu. Přináší informace z oblasti politické, společenské, hospodářské, kulturní a sportovní.

1.3 Význam regionální literatury

Ve své práci se budu zabývat regionem Písecka. Jedním ze stěžejních sekundárních zdrojů je kniha od Blanky Zemanové, která v úvodu své práce⁷ píše o velkém výchovném významu regionální literatury, a to především pro mládež. Pomocí regionální literatury dochází k oživení školního výkladu literatury tím, že žáci pociťují hrdost k místům, kde se známí spisovatelé narodili, studovali a žili. A v neposlední řadě ve studentech probouzí ctížádost vlastními silami se podílet na rozvoji svého rodiště, bydliště nebo studentského města.

⁶ Zpracováno podle: BÍNOVÁ, J. *Regionální literatura ve veřejných knihovnách Středočeského kraje*. 1989.

⁷ ZEMANOVÁ, B. *Písecká literatura a její autoři*. 2005.

Jednou z funkcí regionální literatury je vzbudit pocit sounáležitosti a identifikace. V dílech regionálního rázu jsou zobrazeny typické rysy daného regionu, které jej odlišují od ostatních. Zprostředkovává obraz z historie, tradic, kultury i přírody. Zobrazením důvěrně známých míst nebo míst, ke kterým má čtenář citové pouto se zvyšuje zájem o literaturu.

Další funkce je informační nebo naučná. Z tohoto hlediska slouží regionální literatura k rozšíření znalostí nebo k doplnění při studiu.

1.4 Regionální osobnost

Pod pojmem regionální osobnost se rozumí *„osoba, která v regionu působila (působí) a svojí činností významně ovlivnila některou součást života regionu (bez ohledu na její narození nebo úmrtí). Je to také osoba, která se v daném regionu narodila nebo zemřela, ať už v něm působila, či nikoliv.“*⁸

Na přesné vymezení pojmu regionální osobnosti však nejsou jednotné názory. Například PhDr. Jaroslav Kunc zpochybnil místo narození jako jedno z kritérií. Uvedl příklad básníka Antonína Klášterského, který byl považován za skalního Jihočecha, neboť se narodil v Mirovicích u Písku. Když se ale podíváme hlouběji do minulosti, zjistíme, že v červenci roku 1866 se valilo pruské vojsko na Prahu. Nastal hromadný útěk z Prahy na jih, a tak se také paní Klášterská uchýlila ke svým příbuzným na Písecko, kde se pak narodil budoucí básník Antonín Klášterský.

Stejně tak je diskutabilní místo úmrtí. Z mnoha příkladů uveďme Františka Hrubína. Zemřel v Českých Budějovicích, ale pouze protože tam měl známého doktora, ke kterému jel s nadějí na uzdravení, ale bohužel marně. Podobně je tomu tak i s uložením tělesných ostatků, které příbuzní mohou uložit libovolně.

Ztotožňuji se s názorem, že na utváření profilu autora má největší vliv jeho pobyt na daném místě v období dětství a mládí od šesti do dvaceti let. Pokud se to vůbec v tvorbě projeví.

Vedle pojmu regionální osobnost se v publikaci Bínové objevuje i pojem regionální autor. Za regionálního autora bývá obvykle považována *„osoba, která se narodila, působila, případně působí nebo zemřela v daném regionu a své dílo nebo díla*

⁸ BÍNOVÁ, J. *Regionální literatura ve veřejných knihovnách Středočeského kraje*. 1989, s. 4.

publikovala.“ Mezi regionální autory lze vedle literárních spisovatelů zařadit i autory vědeckých děl, publicisty, fotografy, režiséry, výtvarné umělce, hudebníky, apod.

2. Písecko

„Vhodnějších kulis najdeš stěží, abych hned zprvu poklonu vysek, jedna je pouze jen Otava, jeden je Písek.“⁹

Svou práci hodlám orientovat do územní oblasti Písecka, jež se rozkládá v severozápadní části Jihočeského kraje. Písecko je situováno kolem levého břehu Vltavy, dolního toku Otavy a do Píseckých hor. Průměrnou nadmořskou výškou obcí kolem 450 m patří k nejnižší položeným územím Jihočeského kraje.¹⁰

Obrázek 1: Mapa regionu Písecka¹¹

Samotné město Písek bývá často opisováno nejrůznějšími přídomeky, jež jej vystihují. *Jihočeské Atény* nebo také *město studentů* bývá nazýváno kvůli velkému množství škol. Často je také spojováno s jedním z nejznámějších místních studentů – *Šrámkův Písek*. Vynikající houslový pedagog Otakar Ševčík přispěl skutečnosti, že se městu přezdívá *Mekka houslistů*. Vedl zde houslovou školu pro virtuosity z celého světa. Kromě studentů je město vhodné i pro seniory. Právě písecká krajina jim poskytuje

⁹ ŠRÁMEK, F. *Vzpomínka na Písek*. 1980, s. 85 – 86.

¹⁰ ERHARTOVI, J. a M., *Jihočeský kraj*. 2005, s. 4.

¹¹ [online]. [cit. 12.3.2013]. Dostupné z http://www.trasovnik.cz/k_jihoc/pisek/pisek.asp.

potřebný klid a místo pro odpočinek. A v neposlední řadě přívlastek *Zlatonosný* získal Písek díky rýžování zlata.

K přidruženým obcím Písecka¹² patří například Mirovice, Čimelice, Kestřany, Protivín, Putim nebo Mirotice, které leží 20 kilometrů severozápadně od Písku a jsou známé především jako rodiště Mikoláše Alše.

2.1 Nejstarší historie – založení města

Budeme-li pátrat po datu založení královského města Písku, nalezneme zmínku již v „Kronice české“ od Václava Hájka z Libočan. Hájek datuje vznik města do roku 760 a doslova píše:

„V zemi České veliká hojnost obilí byla, tak, že se všichni divili, a chlebov měli do sytosti bohatí i chudí. A z toho vydali se mnozí na hledání rozličných kovův a zvláště v stranách poledních velikú hojnost zlatta nalézali; chudší pak při potocích z pískuov mnoho zlatta vypírali, takže z něho dělali veliké spausty a tím svú zemi velmi bohatili. Času jednoho sšedše se spolu ti ryžovníci při jednom potoku, kterýž šel od západu k východu slunce, mnoho zlatta výborného v písku našli a tu město sobě k bydlení založivše, dali jemu jméno Bohatý Písek, Někteří ovšem, kteříž paměti spisovali, tak sú položili, že by na ten čas taková hojnost zlatta okolo toho města byla, že sú mohli tři muži za jeden den hřivnu zlatta udělati.“

Jiří Prášek však tuto dataci ve své knize¹³ zpochybňuje. Upozorňuje, že Hájkovy informace nejsou věrohodné, neboť se snažil historická fakta položit do co možná nejdávější minulosti. Svým datováním uvedl v omyl i slavnou píseckou městskou radu, která v roce 1760 uspořádala oslavy milénia města. Údaje o hojnosti zlata v okolí budoucího města Písku z Hájkovy kroniky, jsou již věrohodné. Pravdivost dokládá již samotné jméno města, neboť dostalo svůj název podle říčního písku, z kterého se zlato rýžovalo. Mnoho z prvních obyvatel města se živilo právě rýžováním zlata.

„Veškeré hmotné i písemné prameny a indicie nás přivádějí k tomu, že v polovině 13. století došlo ke královskému rozhodnutí o vzniku hradu a města Písku. O Písku poprvé hovoří listina krále Václava I. vydaná v roce 1243 „apud Pezch“, čili

¹² [online]. [cit5.12.2012]. Dostupné z <http://www.icpisek.cz/php/katalog/kmo/select.php> – Celkem je 75 měst a obcí spadajících do oblasti Písecka. Jmenný seznam se nachází na tomto internetovém odkazu.

¹³ PRÁŠEK, J. *Písecké druhé tisíciletí*. 2000.

v Písku.¹⁴ K založení města došlo z několika důvodů. Primárně byl vznik spojen s již zmíněným rýžováním zlata. Dalším souvisejícím důvodem byla ochrana důležité obchodní cesty, která se nazývala „Zlatá stezka“ a spojovala české země s Bavorskem a Horními Rakousy. V neposlední řadě založení královského města posilovalo královskou moc na jihu Čech. Město bylo střediskem výroby a směny a vybrané daně putovaly do královské pokladny.

I přesto, že první listinu týkající se Písku vydal Václav I., ve většině publikací je za budovatele Písku pokládán jeho syn Přemysl Otakar II.. Král železný a zlatý věnoval výstavbě města i hradu značnou pozornost a úsilí. Písek hrál v jeho životě nemalou roli. *„Často ho sem přiváděly státnické povinnosti, bezpochyby odtud sbíral vojsko ke svým vítězným bitvám, hluboké hvozdy plné zvěře ho však jistě ještě častěji lákaly k aktivnímu odpočinku a zábavě. Ostatně nedaleko v Myšenci budoval své reprezentativní sídlo a bezpečnost širokého okolí byl schopen zajistit hrad Zvíkov se svou posádkou. Král Přemysl v Písku pobýval zhruba dvacetkrát a některé jeho pobyty můžeme počítat na měsíce.“*¹⁵

Přemysl Otakar II. se zasloužil o výstavbu mnoha architektonických památek. Mezi nimi druhý nejstarší kamenný most v Čechách, písecký hrad nebo kostel zasvěcený Narození Panny Marie či dominikánský klášter.

2.1.1 Kamenný most¹⁶

Kamenný most považují Písečtí za skvost svého města, při provázení turistů bývá jednou z nejvyhledávanějších památek. První zmínky o kamenném mostě, spojujícím levý a pravý břeh řeky Otavy, pocházejí až z roku 1348. Z tohoto období, za vlády Karla IV., existují písemné zprávy, ve kterých panovník uvádí, že pokuty vybrané ve městě mají sloužit na udržování mostu. Tento most byl zcela bezpečně vybudován písecko-zvíkovskou hutí stejně jako výše uvedené stavby. Soudí se tak mimo jiné podle kamenných kvádrů, na nichž byly nalezeny kamenické značky obdobné značkám na hradě v Písku či na Zvíkově. Celková délka mostu činí 109,75 metrů, z čehož čistá délka je pouze 91,37 metrů. Šířka mostu je 6,25 metrů. Má 6 oblouků, přičemž poslední oblouk při levém břehu je nejnovější. Pochází až z třetí čtvrtiny 18. století. Nahradil

¹⁴ PRÁŠEK, J. *Písecké druhé tisíciletí*. 2000, s. 16.

¹⁵ PRÁŠEK, J. *Písek – řeka vypravuje*. 2001, s. 11.

¹⁶ Zpracováno podle: HLADKÝ, J. *Kamenný most v Písku*. 2005, s. 10 a 17.

původní gotický oblouk, který byl stržen při povodních v roce 1768, stejně jako levobřežní věž. Je nejstarším dochovaným říčním mostem v Čechách, stát mu udělil značku nejvyšší památkové ochrany a prohlásil ho za národní kulturní památku.

2.1.2 Hrad¹⁷

Hrad byl vystavěn na popud Přemysla Otakara II. nedaleko pravého břehu a patřil k vrcholům tehdejší české architektury. Skládal se z čtyř křídel, tří věží a uprostřed vyrostlo nevelké nádvoří s arkádami. Hrad poskytoval zázemí mnoha českým králům, mezi nimi již zmíněný Přemysl Otakar II., ale i Jan Lucemburský, Karel IV. a jeho syn Václav IV., V roce 1509 se dostal hrad pod správu obce, která ho využívala především k hospodářským účelům a také jako radnici. Hrad začal pomalu chátrat a později za třicetileté války bylo jeho jižní křídlo přebudováno na pivovar. Ze severního křídla s věží se staly vojenské kasárny za vlády Marie Terezie. Východní křídlo se nedochovalo, neboť ho měšťané zbourali v polovině 19. století, společně s poslední hradní věží. Zůstala pouze část západního křídla s třemi gotickými okny sálu, který je nazýván rytířským. Sál byl pojmenován podle nástěnné malby z roku 1479, kde je vyobrazen rytířský turnaj na píseckém hradě.

2.1.3 Městský znak¹⁸

Vyobrazení píseckého městského znaku bylo možno spatřit již v roce 1489 na průčelí děkanského kostela. Jeho tehdejší podoba se z velké části shoduje se současnou podobou znaku. Znak je tvořen modrým štítem, na kterém je vyobrazena hradební zeď s cimbuřím a s otevřenou bránou, ve které je vytažena zlatá mříž. Za hradbou stojí dvě věže s jedním oknem a červenou střechou zakončenou zlatými makovicemi. Mezi věžemi je umístěn český dvouocasý lev v červeném poli. Nad štítem s českým lvem je vyobrazen půlměsíc a hvězda. Další dvě hvězdy jsou situovány na okraj celého štítu po stranách věží. Staršímu vyobrazení na děkanském kostele chybí znak s českým dvouocasým lvem, oproti současné podobě znaku.

Modrá barva podkladu má zřejmě symbolizovat vodu, neboť Pískem protéká řeka Otava. Zlatá barva půlměsíce, hvězd a brány nejspíše zastupuje zlato, které se

¹⁷ Zpracováno podle: PRÁŠEK, J. *Písek-řeka vypravuje*, 2001, s. 12 – 13.

¹⁸ Tamtéž, s. 81.

získávalo rýžováním z řeky. Otevřená brána v hradbách symbolicky vítá všechny občany, jež směřují do Písku.

Obrázek 2: Městský znak Písku¹⁹

2.2 Nejstarší literatura

Z úvodu publikace Blanky Zemanové²⁰ vyplývá, že jižní Čechy, tedy ani Písek, nijak nezasahovaly do úplných počátků literatury. Souvislost hledejme v tom faktu, že autoři staroslověnských památek byli spjatí především s hlavními centry této kultury, tedy s Velkou Moravou. Centry latinské vzdělanosti se staly v první řadě kláštery. Nejstarší česky psaná literatura byla poté situována hlavně do Prahy a nejbližšího okolí.

V Písku byl vystavěn již zmíněný dominikánský klášter, který však nebyl spjat s literárním děním a nestal se tedy centrem kultury. Mnohem většího věhlasu v dané době dosahoval premonstrátský klášter v Milevsku, založený ve 13. století. „Prvním známým jihočeským latinsky píšícím spisovatelem se stal opat Jarloch – Gerlachus Milovicensis (1165 – 1230), který byl významným pokračovatelem Kosmovým z počátku 13. století.“²¹ Podává svědectví své doby, zachycuje čas, kdy působil v klášteře až do nastoupení Přemysla Otakara I. v roce 1197.

Z obcí na Písecku má doklad o své nejstarší existenci obec Putim. Prvním písemným dokladem je listina z roku 1205, která zmiňuje další dvě starší písemnosti.

¹⁹ [online]. [cit17.4.2012]. Dostupné z <http://www.icpisek.cz/docs/cz/mznak.xml>.

²⁰ ZEMANOVÁ, B. *Písecká literatura a její autoři*. 2005.

²¹ Tamtéž, s. 15.

Jednou z nich je latinská darovací listina z roku 1097, jež se týká místního kostela.²² První česky psaná královská listina týkající se přímo Písku byla vydána až v roce 1394 za vlády Václava IV.

Zcela nová situace nastala v 15. století s nástupem husitství. Většina slavných osobností spojených s revolučními událostmi pocházeli z jižních Čech. Revoluce v Písku naplno vypukla roku 1419, kdy došlo ke zboření místního dominikánského kláštera. Předcházejícím prvním podnětem byly nepokoje v Praze, které vyvrcholily 30. července 1419. Z oken Novoměstské radnice tam byli svrženi konšelé a následně byli ubiti lidem. Písečtí občané se obdobně obrátili proti místním bratrům Kazatelům. Důvodem byla údajně skutečnost, že bratři odmítli podávat podobojí. Řeholníci byli svrženi z hradeb směrem k řece a útočníci dominikánský klášter vypálili a pobořili. Město ovládli stoupenci kalicha a z Písku se stalo hlavní středisko revolty proti oficiální církvi.²³

Podle publikace Zemanové se Písek poprvé objevil v literatuře právě v období husitství. Zasloužil se o to Mikuláš z Pelhřimova, řečený Biskupce, který byl zvolen jediným tábořským biskupem. Za své sídlo si vybral Písek, zřejmě na protest proti působení volnomyšlenkářských kněží tzv. „pikartů“ v Táboře.²⁴ Usídlil se v Písku na faře a spravoval odtud husitské církevní záležitosti. Napsal zde i několik spisů, asi nejznámější ze všech je tzv. Tábořská kronika z roku 1444. Biskupce však nebyl sám, kdo považoval Tábor za příliš revoluční, a tak dával přednost Písku, ať už natrvalo nebo pouze na čas. V Písku tehdy často pobýval i samotný Jan Žižka. Mimo jiné zde sídlil i významný hejtman Chval z Machovic. Funkci hejtmána po něm později převzal Matěj Louda z Chlumčan, brilantní právník a politik.²⁵

Písek je dodnes známý velkým množstvím škol a vzdělávacích zařízení, nejenak tomu bylo už v 15. století. Písecká městská škola byla postavena v části města, které se dnes říká Na Bakalářích. Pyšnila se vysokou kvalitou výuky a dobrou pověstí. Byla to partikulární škola, vyšší typ školy než obecná, vyučovalo se zde sedmero svobodných umění - gramatika, rétorika a dialektika představovaly tzv. trivium. Aritmetika, geometrie, astronomie a hudba tvořila kvadrimum.²⁶ K nejznámějším vyučujícím na této

²² [online]. [cit22.1.2013]. Dostupné z <http://www.putim.cz/historie.php>.

²³ PRÁŠEK, J. *Písecké 2. tisíciletí*, 2000, s. 39.

²⁴ Tamtéž, s. 44.

²⁵ PRÁŠEK, J. *Písek – řeka vypravuje*, 2001, s. 19.

²⁶ PRÁŠEK, J. *Písecké 2. tisíciletí*, 2000, s. 72.

škole patřil Vít Trajanus Žatecký. Rodák ze Žatce složil Písku báseň, ve které opěvuje zdejší krásu a líčí obraz města v období kolem roku 1550. Později tuto báseň přepracoval z latiny do češtiny Adolf Heyduk.

*„Pod bohatým pohořím mimo města jiná, starožitné
Královo město leží, bělavá jehož objala hradby
Otava tak bohatá jako Paktol někdy a říčka
V Lydii, jež chovala v hlubinách písek zlatonosný.
Odtud lid bohatým Pískem toto město nazývá,
Pisna nyní jmenují učení jazykem je latinským,
Když písek tu zanik', předešlé jmé i zašlo latinské.“²⁷*

Jak uvádí Zemanová, mezi tehdejší nejslavnější žáky písecké školy patřil Václav Písecký Hladič (1482 – 1511), který se později stal děkanem pražské univerzity. Chtěl dokázat, že čeština je jazyk bohatý a vytříbený. Dokonce tvrdil, že svou bohatostí se nejen rovná latině a němčině, ale že tyto jazyky dokonce předčí. Překládal z řečtiny.

Mezi Trajanovy nejslavnější žáky můžeme řadit Jana Kocína z Kocínětu (1543 – 1610). Na památku Jana Kocína a Václava Píseckého Hladiče je dodnes vyvěšena pamětní deska, která byla odhalena roku 1876, na písecké radnici.

V roce 1555 Písek zachvátil ničivý požár, který vypukl po úderu blesku. Mimo jiné shořela i již zmíněná škola. Písečtí postavili novou budovu o deset let později na stejném místě, dnešních „Bakalářích“, kde stála až do roku 1853.²⁸

17. století přineslo Písku pouze války, utrpení a neštěstí. „V pobělohorské době došlo k velkému hmotnému i duchovnímu úpadku města Písku i celého jeho okolí. Písek byl dán pod vojenskou správu nechvalně proslulého španělského dobrodruha Martina de Hoeff Huerty. Násilná rekatolizace pomocí jezuitských misí, posílená zřízením březnické jezuitské koleje, přervala i slibný vývoj píseckých škol.“²⁹ Literatura se v té době orientovala především do oblasti víry. Autory děl byli v první řadě kněží a faráři. Z toho vyplývá, že vznikaly hlavně náboženské knihy a sborníky kázání. V Písku literaturu dané doby vytvářel děkan Bohumír Bilovský a Ondřej František Waldt. Druhý jmenovaný měl podle Zemanové problémy s uplatněním, protože neovládal němčinu, jejíž znalost byla nezbytná. Z nejznámějších děl uvedu knihu kázání nazvanou

²⁷ Zdroj: Poutník od Otavy, vydání z 10. července 1859.

²⁸ PRÁŠEK, J. *Písecké 2. tisíciletí*, 2000, s. 72.

²⁹ ZEMANOVÁ, B. *Písecká literatura a její autoři*, 2005, s. 17.

Chvalořeči. Byla vydána v roce 1736 a autor ji věnoval „perlovému prácheňskému kraji“.

Více než psaná literatura se v této době rozvíjí ústní lidová slovesnost. K nejrozšířenější tvorbě patří velké množství lidových písní a popěvků. Domnívám se, že dnes jsou nejatraktivnější satirické písně. Hlavním tématem bylo vyjádření nespokojenosti s vrchností. Ukázkou je píseň z Drhově, kterou zaznamenal Čeněk Holas, absolvent písecké reálky.

*„Když peníze vysázeli, ubírají se domů,
Bodejž do těch našich pánů bije sto tisíc hromů!
Bože, dopuť na ně rány, na ty saframentský pány –
Skrz ty jejich partyky ať jsou v pekle na věky.“³⁰*

V roce 1777 začaly vznikat myšlenky o založení státního gymnázia v Písku, jako reakce na zrušení jezuitského gymnázia v Klatovech. K slavnostnímu otevření došlo 9. listopadu 1778, budova školy byla tehdy umístěna na Malé náměstí do budovy z 16. století. *„Když bylo gymnázium nuceno pro zchátralost budovu opustit, byla přislíbena stavba nové budovy a gymnázium bylo prozatímne umístěno do obecního domu č. 1 na Velkém náměstí. Tam sídlilo od roku 1850 do r. 1877. Nová budova byla dokončena až v jubilejním roce stého výročí existence školy. Nařízením ONV muselo však gymnázium tuto budovu v roce 1954 odevzdat učňovské a zvláštní škole a přesídlilo do budovy bývalé reálky, Komenského ul. č. 89, kde sídlí dodnes.“³¹*

Vyučovacím jazykem v nižších třídách byla němčina, ve vyšších třídách to byla latina, česky se vyučovalo pouze náboženství. Ze stránek píseckého gymnázia lze vyčíst, že v roce založení se skládaly přijímací zkoušky ze tří základních okruhů – počty, základy latiny a znalost němčiny. Celkem bylo na gymnáziu zapsáno 77 žáků. První maturitní zkoušky se konaly až v roce 1851. Gymnázium se brzy stalo věhlasné a v roce 1860 tento ústav navštěvovalo téměř 500 studentů. Zvýšení počtu studentů souviselo s celkovým růstem počtu obyvatel v Písku. Jak uvádí Jiří Prášek ve své publikaci³², v roce 1812 žilo v Písku 4005 obyvatel, v roce 1850 celkový počet stoupl na 6424 lidí. Dále uvádí dataci vzniku dalších škol. V roce 1860 zde vznikla vyšší česká reálka, stejně

³⁰ ZEMANOVÁ, B. *Písecká literatura a její autoři*, 2005, s. 18.

³¹ [online]. [cit. 12.2.2013]. Dostupné z <http://www.gymna-pi.cz/?q=historie>.

³² PRÁŠEK, J. *Písecké 2. tisíciletí*, 2000, s. 144.

jako vyšší dívčí škola. O deset let později začala fungovat rolnická škola. A k roku 1885 se váže vznik lesnické školy, která má vysokou úroveň dodnes.

Dívky získaly právoplatný přístup do všech škol až v roce 1918. Dnes má gymnázium 22 tříd s celkem 636 studenty. S gymnáziem je spjata mnoho slavných spisovatelů, ať už ústav navštěvovali jako studenti nebo zde působili jako vyučující.

2.3 Doba národního obrození

60. léta 19. století byla nazývána zdejším národním obrozením.³³ Docházelo k výrazným změnám v mnoha oblastech. Nejvýraznější vizuální změnou byla přestavba města. Písečtí se rozhodli pro modernizaci středověkého vzhledu. Na mnoha místech byly zbořeny hradby, zcela zanikly mostecké věže na březích Otavy, i věže hradu. Docházelo k zavážení hradebních příkopů, naopak vznikaly parky a vysazovaly se nové stromy a zeleň.

Svěží změnu do Písku přinášeli nejen noví pokrokoví profesori³⁴, kteří nastupovali na již zmíněné písecké gymnázium a na reálku, ale také studenti. Prvním slavným studentem se stal František Ladislav Čelakovský. Narodil se ve Strakoniciích a na písecké gymnázium přešel z budějovického gymnázia, kde nedosahoval příliš dobrých studijních výsledků. V Písku se mu dařilo o poznání lépe. Tehdejší profesor Alois Uhle byl jedním z propagátorů českého jazyka. Sám Čelakovský na něj vzpomíná v České včele následovně: „...byl mezi prvními, kteří lásku k mateřskému jazyku ve mně jsou vzbudili, na jeho krásy a dokonalost mě pozorna činíce...“³⁵

Za zmínku jistě stojí i první kamenné divadlo postavené v Písku roku 1817. Místní jej nazývali „Ottovské“ podle kupce Jana Otty, který jej dal vystavět.³⁶ Většina

³³ PRÁŠEK, J. *Písek – řeka vypravuje*, 2001, s. 35.

³⁴ **P. Arnošt Sedláček** (+ 1825) – Vlastenecký profesor píseckého gymnázia. V letech 1819 – 1822 byl prefektem školy, svou funkci však musel opustit pro neshody s krajským hejtmanem. Stal se jednou z hlavních postav románu Františka Hamzy: *Šimon kouzelník* (1920).

P. Josef Schön (1790 – 1838) – Nástupce Arnošta Sedláčka. Vykonal funkci prefekta gymnázia v letech 1823 – 1838) Považoval češtinu za svůj mateřský jazyk a podporoval její užívání, sám paradoxně psal většinou německy. Stal se přispěvatelem Časopisu českého muzea.

P. František Bezděka (1788 – 1871) – Absolvoval písecké gymnázium, později na něm učil. Napsal knihu *Paměti*, která popisuje obraz života tehdejšího gymnázia.

Řehoř Zeithammer (1800 – 1881) – Jedním z prvních necírkevních učitelů gymnázia. Profesor Zeithammer se stal jako první čestným občanem Písku. Zasloužil se o založení městské knihovny v roce 1841 a zdarma poskytoval studentům doučování nepovinné češtiny. Jeho manželka byla neteří manželky Františka Palackého, který často studoval v jihočeských archivech, mimo jiné i v píseckém.

³⁵ ZEMANOVÁ, B. *Písecká literatura a její autoři*, 2005, s. 19.

³⁶ Tamtéž, s. 21.

představení byla odehrána v němčině, neboť byla určena zpravidla pro místní německé úředníky, důstojníky či příslušníky nobility. Jak uvádí Prášek, vyjadřovat se česky na veřejnosti bylo „společensky neúnosné“. Jedním z průkopníků českých představení se stal loutkař Matěj Kopecký, který často přijížděl do Písku z nedalekých Mirotic, kde se narodil. Zemanová i Prášek se shodují na tom, že se traduje historka o odpovědi Kopeckého, který byl požádán krajským hejtmanem, aby odehrál představení v němčině. Na to prý Kopecký odpověděl slovy: *„Já, Kopecký, a hrát německy? Pan Thám, Dobrovský a já – my všichni jsme jedna ruka. Nejsem štont, pane krajský, to mne ještě neznají.“*

Tehdejší divadlo se může pochlubit i vystoupením Josefa Kajetána Tyla. Poprvé zde vystoupil v březnu roku 1829 s Hilmerovou česko-německou kočující společností. Podruhé se objevil v Písku roku 1852, zdržel se po dobu šesti týdnů a nechal postavit dřevěnou arénu na Městském ostrově, neboť nedostal vlastní divadelní koncesi. To léto mu však nepřálo počasí, a jelikož nevybudoval střechu nad hledištěm pro diváky, návštěvnost byla velmi podprůměrná. Jeho společnost tak odjížděla s dluhem 200 zlatých.³⁷

Již po revolučním roce 1848 se rozvíjí společenský i politický život a společně s ním nastává rozmach i na píseckých školách. O úplné „počeštění“ se zasloužil první český starosta Písku Tomáš Šobr v druhé polovině 60. let. Na gymnáziu se tehdy stala čeština jedinou vyučovací řečí ve všech předmětech. Působili zde významní profesori, například filolog Václav Zikmund, přírodovědec Josef Pažout, historik Karel Ninger nebo hudebník Josef Soukup.³⁸ Mezi další zvučná jména, která se váží k Písku, patří Adolf Heyduk, o kterém se podrobně zmíním ve výkladové části práce. Zaměříme-li se na studenty píseckého gymnázia, zjistíme, že tento ústav navštěvovali vedle Ladislava Stroupežnického například i bratři Alšové – František, Jan a nejmladší Mikoláš. *„Se jménem Mikoláše Alše je spojena historie písňů píseckých studentů Když jsem já šel tou Putimskou branou. Podle vzpomínky M. Svobodové-Alšové byla Alšovou nejmilejší písni.“*³⁹

³⁷ PRÁŠEK, J. *Písecké 2. tisíciletí*, 2000, s. 167.

³⁸ ZEMANOVÁ, B. *Písecká literatura a její autoři*, 2005, s. 25.

³⁹ Tamtéž, s. 29 – 30.

Přelom 19. a 20. století na Písecku se nese ve znamení tzv. „jihočeských realistů“. Prvním z nich je písecký gymnazista, „básník Šumavy“, Karel Klostermann. Na svá písecká studia vzpomíná v knize *Červánky mého mládí*. Dalším venkovským realistou je Josef Holeček, též absolvent píseckého gymnázia. V kronice *Naši* podává obraz duše lidí na Písecku v 50. letech 19. století.⁴⁰ Trojlístek spisovatelů doplňuje Jindřich Šimon Baar. Je znám spíše jako autor písic o Chodsku, kde se i narodil, ale mimo to se nechal inspirovat při svých prázdninových pobytech u strýce v Putimi jihočeským prostředím. Jak uvádí Blanka Zemanová, Putimi se seznámil se sedlákem Cimburou, který ho inspiroval k napsání románu *Jan Cimbura*.

Asi nejslavnějším spisovatelem spojeným s Pískem se stal Fráňa Šrámek. Narodil se 19. ledna 1877 v Sobotce. Do Písku se dostal v osmi letech, kdy nastoupil do druhé třídy obecné školy. Rodina se do města stěhovala kvůli otci, který byl jako berní úředník přeložen právě do Písku. V letech 1888 – 1894 zde studoval Fráňa Šrámek na gymnáziu. S celou rodinou bydleli u Putimské brány v domě „U Koulí“⁴¹ mezi městskými hradbami s výhledem na řeku Otavu. „*Okno Šrámkova pokoje nabízelo okouzující vyhlídku na Otavu s hučícím jezem, na její zelený ostrov a romantické údolí s lesnatým Hradištským vrchem v pozadí. Tento hradební dům v Putimské ulici se svým romantickým okolím stal se hlavním dějištěm Šrámkova románu Stříbrný vítr (1910) a jeho veselohry „Měsíc nad řekou“ (1922).*“⁴²

Ondřej Kolář ve své publikaci *Písek, Jihočeské Atény* uvádí, že ve svých dílech *Stříbrný vítr* a *Měsíc nad řekou* čerpá Šrámek inspiraci v Písku spíše podle tradice než podle autora samotného. Toto spojení u veřejnosti prohloubily především filmové adaptace Václava Kršky. Filmy v padesátých letech zasadil režisér právě do píseckého prostředí. Sám Šrámek se této jednoznačné interpretaci však brání se slovy: „*nohy Jeníka Ratkina ze Stříbrného větru neběhaly po píseckých ulicích.*“

O Šrámkovi bylo napsáno již mnoho, ať už o jeho životě či díle, proto se nyní zaměřím pouze na tvorbu úzce související s Pískem. Šrámek strávil v Písku téměř deset let a začal zde psát své první básnické pokusy. Později zvěčnil přímo jmenovitě Písek a

⁴⁰ ZEMANOVÁ, B. *Písecká literatura a její autoři*, 2005, s. 37.

⁴¹ Ve stejném domě bydlel i profesor Řehoř Zeithammer s rodinou, který se zasloužil o založení písecké knihovny. Krátký čas po příchodu do města zde bydlel i Adolf Heyduk, na studentském bytě Josef Holeček nebo profesor a spisovatel František Křemen.

⁴² [online]. [cit. 12.3.2013]. Dostupné z <http://www.ctenizpisku.cz/index.php/autori/22-s/228-sramek-frana>.

Otavu několikrát ve svých básnických vzpomínkách. V časové linii první nazval „*Vzpomínka na Písek*“. Byla otištěna 23. dubna 1924 v píseckém týdeníku Prácheňský kraj. Druhou báseň sepsal na přání pro jubilejní slavnosti píseckého gymnázia roku 1928. Při slavnosti ji recitoval Václav Krška pod názvem „*Proslov*“. Sám Šrámek ji později zařadil do sbírky *Ještě zní* pod názvem „*Písecká*“.

*„Po řece Otavě za vorem vor
v jarech a letech odplouvaly,
míjely v dálku, zrozenci hor,
a my se za nimi dívali.*

*Za vorem vor a po šiku šik
my odtud do světa odcházeli,
zapadal, Otavo, tvých jezů vzlyk,
my jej však do srdcí uzavřeli.“...*

„Sem vzpomínko věrná...“ se jmenuje třetí báseň, kterou Šrámek napsal na přání Roberta Malého. Malý si ji vyžádal na ozdobu nového píseckého koupaliště a nechal ji vepsat na stěnu restaurační verandy na plovárně.⁴³

⁴³ [online]. [cit. 12.3.2013]. Dostupné z <http://www.ctenizpisku.cz/index.php/autori/22-s/228-sramek-frana>.

Výkladová část

3. Ladislav Stroupežnický (1850 – 1892)

Ladislav Stroupežnický je typem regionálního autora, který se v dané oblasti narodil, prožil zde převážnou část svého života a ve své tvorbě se nechal inspirovat nejen místní krajinou, ale především lidmi ze svého okolí. Jedním z důvodů, proč jsem si zvolila právě Ladislava Stroupežnického, byla přednáška pana doktora Práška, která mi poskytla mnoho pozoruhodných a cenných informací. Ve výkladu o životě autora ve své práci vycházím právě z této přednášky a z poslechu pořadu o Ladislavu Stroupežnickém, který odvysílal Český rozhlas. Velice zajímavý je především osobnostní vývoj spisovatele. Díky tragické události, při které málem zemřel, se změnil z krutého chlapce na uzavřeného a citlivého muže.

3.1 Život

Spisovatel, dramatik a první dramaturg Národního divadla, Ladislav Stroupežnický se narodil 6. 1. 1850 v Cerhonicích u Písku. Pocházel z poměrně vlivné a vážené rodiny. Otec byl ředitelem místního patrimoniálního úřadu. Mezi lidmi se těšil velké oblibě nejen proto, že svůj úřad vykonával svědomitě, ale také z důvodu, že se stal duší kulturního života v obci. Přispíval do regionálních časopisů články z hospodářské činnosti – sbíral nerosty a zajímal se o pěstování chmele a analýzu půdy. Ladislav Stroupežnický umělecké nadání patrně zdědil po svém otci, který mimo jiné hrál na různé hudební nástroje, a dokonce složil i několik skladeb. Matka byla dcerou panského kováře. Ladislav měl ještě mladšího bratra. Oba byli vychováni k velké volnosti, ale pouze Ladislav sám se stal „černou ovčí rodiny“. Z vyprávění pamětníků vyplývá, že měl velice nespoutanou a zlou povahu. Týral a zabíjel zvířata. Radoval se z cizí bolesti. Díky váženému postavení rodiny si své chování mohl dovolit, žil s vědomím, že jeho činy budou tolerovány. Stroupežnický sám o své dětské povaze napsal *"Jakýsi neurvalý chlap mi řekl, když mi bylo osm let – ty parchantě. Já věděl, že je to potupa mých rodičů – hodil jsem po něm otevřený kapesní nožík, který jsem držel v ruce, a bodl jsem ho do ruky. Jiný na mém místě by mu jen vynadal, jiný zase byl by docela prostě*

odešel. To byl první jadrnější výbuch mysli, náchylné, k prudkému a náhlému vzrušení."⁴⁴

Po skončení obecné školy v Miroticích jej otec zapsal na reálku do Písku. Zde vydržel ale pouze dva roky. Profesori, mimo jiné i Adolf Heyduk, byli zděšeni jeho chováním a neustále řešili problémy, které způsoboval. Stroupežnický byl vyloučen ze školy nejen kvůli špatnému prospěchu, ale především kvůli incidentu s jedním z jeho spolužáků. Při rvačce totiž kopnul chlapce do břicha tak surově, že mu způsobil vážné zranění. Stroupežnický nikdy své vzdělání nedokončil. Po vyloučení jej otec odvezl zpět do rodných Cerhonic, kde měl pomáhat v rodinné firmě s kancelářskou prací jako praktikant. K velkému překvapení otce se mladý Ladislav zdatně chopil práce a vykonával všechny možné byrokratické práce. I v tomto období se projevovala, i když umírněněji, jeho divoká povaha. Po práci u otce se věnoval hlavně lovu. Mezi jeho zájmy ale přibýlo nově kreslení a řezbářství. V kreslení čerpal inspiraci ze svého nejbližšího okolí a rád karikoval cerhonické sousedy. Řezbářské umění realizoval s pomocí místního truhláře. Mimo jiné sestrojil přístroj, který uváděl do pohybu šlapáním, a vyřezával jím.

Za zmínku jistě stojí i přátelství se syny městského písaře Alše, se starším Janem a mladším Mikolášem. Důvěrný vztah měl především s Janem. Jan Aleš ve svém deníku napsal o jejich přátelství následující: *"Zdržel jsem se tam pozdě, na noc musel jsem zůstat u nich a právě jsem v jednom lůžku měl strávit noc s obdivovaným Ladislavem. Ruku v ruce v důvěrném rozhovoru trávili jsme noc, až jsme obejmuli srdce na srdci usnuli. Tak veliká je moc čisté, nepokalené přírody! Druhý den pozdě večer vyprovázel mne Ladislav domů. Naše loučení bylo divné. Opět a opět sáli jsme v dlouhých vřelých polibcích na rtech, ještě jeden žhavý polibek a rozloučili jsme se."*⁴⁵ Později si Jan našel dívku a Ladislav začal žárlit. Byl zvyklý mít vše, co si zamane a nyní se nemohl smířit s představou, že by se o blízkého přítele měl s někým dělit. Začal využívat Janova obdivu a vyhrožovat mu, že dívce prozradí nějaké tajemství. Není dokázána spojitost s výhrůzkami od Ladislava Stropnického, ale je jisté, že roku 1867 se Jan Aleš zastřelil ze své pušky přímo před zraky milované dívky.

⁴⁴ [online]. [cit12.3.2013]. Dostupné z http://m.rozhlas.cz/toulky/vysila_praha/zprava/904-schuzka-furiant--1122510.

⁴⁵ Tamtéž.

Tři měsíce po smrti Jana, v sedmnácti letech, prožil Ladislav trauma, které na něm zanechalo následky až do konce života. V osudný sobotní večer, 10. srpna 1867, vyrazil spolu s hospodářským adjunktem Josefem Kadlecem na obhlídku polí. Oba měli lovecké pušky na plašení ptáků, kteří ničili celé lány jetele. V šeru uviděl postavu muže, který vysekával kosou jetel, zavolal na něj, ale muž se dal na útěk. V tom Ladislav vypálil z pušky a postava se skácela k zemi. Zde se ovšem rozcházejí výpovědi pamětníků. Někteří tvrdí, že zranění bylo velmi vážné, jiní uvádějí, že muž smrt pouze předstíral, aby střelce vyděsil. Ladislav Stroupežnický ovšem získal dojem, že svou ranou muže usmrtil a propadl strachu a hysterii. Přiložil si hlaveň pod bradu a vystřelil. Sebevražedný záměr mu však nevyšel, kulka prošla skrz, zasáhla bradu, roztříštila patro a utrhla mu nos. Po té co se probral a zjistil, že není mrtev, snažil se dostat k blízkému rybníku Pulci. Zde se názory opět rozcházejí, jedni tvrdí, že zde chtěl svou sebevraždu dokonat utopením, jiní předpokládají, že se snažil zchladit bolestivou ránu vodou. V každém případě ho zde našli místní obyvatelé, kteří mu zachránili život.

Byl ošetřen v písecké nemocnici. Kvůli dalším zdravotním zákrokům žil od roku 1873 v Praze. Docházel zde na chirurgickou kliniku k dr. Vilému Weissovi, který provedl několik plastických operací v obličeji. Kromě zlatých zubů a patra byl pro Stroupežnického vyroben speciální voskový nos, který si ustřelil. Údajně měl k dispozici dvě napodobeniny nosu, přičemž jedna byla světlejší (na zimu) a druhá měla tmavší barvu (na léto). Tato událost Stroupežnického nepoznamenala pouze vizuálně, ale také psychicky. Z dřívějšího necitelného a drzého chlapce se stal plachý a bojácný muž. Stranil se společnosti, vyhýbal se fotografování a byl rád, když nemusel mluvit, neboť s bradou a čelistí zůstal deformován i jeho hlas.

Po návratu do Cerhonic si začal doplňovat své vzdělání. Zajímal se především o překlady Williama Shakespeara a začal s intenzivní prací v místním zámeckém archivu. Zde lze vystopovat začátky jeho spisovatelské dráhy. Své umělecké prvotiny zasílal do několika časopiseckých redakcí, nejvíce do Vilímkových Humoristických listů. Začal ironickými povídkami, přičemž se inspiroval hlavně vlastním pohledem na český venkov. Přestěhoval se do Prahy, kde pracoval nejprve jako úředník v pojišťovně, později jako písař na berní správě pražského magistrátu. V letech 1875 – 1876 pracoval v redakci Humoristických listů. Od roku 1882 až do své smrti byl dramaturgem v Národním divadle.

I přes svou uzavřenost a zohyžděnou tvář se v květnu roku 1890 oženil s půvabnou herečkou Annou Turkovou. Manželství bylo velice zvláštní, neboť Ladislav se před svou ženou zamykal v pokoji a nechtěl, aby ho viděla bez umělého nosu. Celkově se stranil společnosti, trpěl pocitem méněcennosti a podezříval ostatní, že se mu posmívají kvůli vzhledu. V Národním divadle kolovaly zprávy o jeho propuštění z důvodu nepříjemného chování. Sám Stroupežnický nebyl spokojen s poměry v Národním divadle a v roce 1891 vážně uvažoval, že odtud odejde. Následující rok vážně onemocněl. Lékaři určili, že se jedná o tyfovou nákazu. Ladislav Stroupežnický umírá 11. srpna 1982 v Praze, přesně dvacet pět let po té, co se neúspěšně pokusil o sebevraždu. Je pochován na Olšanských hřbitovech v Praze.

3.2 Dílo

Stroupežnický nikdy nedosáhl takové popularity jako spisovatelé jeho doby. Nemohl se rovnat s takovými velikány, jako byl například Jan Neruda, přesto se zasloužil nemalým dílem o obohacení české kultury. Do světa literatury vstoupil v 70. letech 19. století, kdy psal převážně drobné, humorně orientované povídky. Stroupežnického prvotina byla uveřejněna v Humoristických listech roku 1871 pod názvem *Kantovy trefuňky*. Později byla tato povídka zařazena do sbírky nazvané *Nejlepší české humoresky*. Po prvním literárním úspěchu se Ladislav Stroupežnický přestěhoval do Prahy s představou, že se stane slavným spisovatelem a bude se živit pouze psaním. V této době byl však nucen vyprodukovat velké množství povídek a humoresek, aby dosáhl finančního přínosu. S touto představou se tedy brzy rozloučil a začal pracovat, jak již bylo uvedeno, jako úředník, aby se uživil. Na psaní ale v žádném případě nezanevřel, pokračoval dále ve své tvorbě. Předtím než byly povídky zařazeny do sbírek, vydával je jednotlivě v nejrůznějších časopisech. Přispíval do časopisů *Humoristické listy*, *Lumír*, *Pokrok*, *Šotek*, *Pokrok* či *Paleček*. Postupně vydal čtyři sbírky. *Humoristické čtení* (1875), *Rozmarné historky* (1879), *Lidé směšní a ubozí* (1884) a *Po trnitých stezkách* (1887). Poslední dvě sbírky vydal už jako dramaturg Národního divadla, kterým se stal v roce 1882.

Od osmdesátých let se zaměřil na psaní prozaických i dramatických děl většího rozsahu. Svůj umělecký záměr postupně soustředil na oblast dramatu a divadla. Autorova dramatická prvotina se nedochovala. Autor ji nikdy nezveřejnil, nicméně ji později přepracoval a v roce 1878 tak spatřil světlo světa román *Cavani*. O tři roky

dříve, v roce 1875, uvedla Aréna Na hradbách Stropnického komedii nazvanou *Noviny a karty*. Následovalo drama *Pan Měsíček, obchodník* (1877), které mělo premiéru v Národní aréně na Pštrosce. Ve stejném roce mohli diváci shlédnout romantické drama *Černé duše*. Za uvedení hry byl Stropnický vděčný Janu Nerudovi a Jakubu Arbesovi, kteří se za drama zaručili a přimluvili.⁴⁶

Před znovuotevřením Národního divadla hledala jeho správa dramaturga. Mezi oslovenými byl například Jan Neruda, J. J. Kolár nebo Svatopluk Čech, ale ani jeden z nich místo nepřijal. A tak se 30. listopadu roku 1882 stal prvním dramaturgem Národního divadla právě Ladislav Stroupežnický. Pro mnohé bylo toto obsazení nečekané a šokující. Stroupežnický byl znám svou tvrdohlavostí a nepřizpůsobivostí. Panovaly obavy spojené s jeho konfliktní povahou, ale nakonec nad tím vším zvítězila jeho pracovitost a vůle. Dramaturgem v Národním divadle setrval až do své smrti.

V roce 1883 uvedl na českou divadelní scénu drama *Zvíkovský rarášek*. Totální propad přinesla komedie ze současnosti, nazvaná *Triumf vědy*. V spojitosti tohoto selhání nabídl Stroupežnický rezignaci na své místo dramaturga. Tehdejší ředitel Šubert ji však nepřijal. Naopak relativní úspěch u diváků vyvolalo historické drama *Velký sen*, které vydal v témže roce 1884. O rok později vydává hru *Paní mincmistrová*, která se již dočkala značného diváckého ohlasu. Později se stala předlohou pro film natočený Otakarem Vávrou – *Cech panen kutnohorských*. Napsal výpravnou hru *Christoforo Colombo* a historickou komedii *V panském čeledníku*. Děj je zasazen do jihočeské vesnice, do roku autorova narození, a vyniká vykreslením charakteristických vesnických vtipů.

Stroupežnický se stal průkopníkem realistického dramatu. Vyvrcholením jeho snah byli *Naši furianti*, kteří se dočkali premiéry 3. května 1887. Poslední hra, jejíž premiéry se osobně účastnil, byl *Václav Hrobčický z Hrobčic*. Uvedení dalších her se již bohužel nedožil. Po jeho smrti se na divadelní prkna dostaly ještě další hry, například *Na Valdštejnské šachtě* nebo *Vojtěch Žák, výtečník*.

⁴⁶ [online]. [cit11.1.2013]. Dostupné z <http://liberec.saldovo-divadlo.cz/inscenace/cinohra/Nasi%20furianti/program.pdf>.

3.2.1 Naši Furianti

Výklad slova *furiant* může mít dva významy. První z nich představuje člověka přemrštěně a okázale projevujícího své sebevědomí, pýchu, domýšlivost, nadutost a umíněnost. Druhou možností je český lidový kolový tanec prudkého tempa, v němž se střídají dvoučtvrteční a tříčtvrteční takt.⁴⁷

Asi nejslavnější realistická hra Ladislava Stroupežnického *Naši Furianti* nese podtitul *Obraz života v české vesnici o čtyřech jednáních*. Děj se odehrává v roce 1869 ve vesnici Honice v jižních Čechách. Není pochyb o tom, že Honice jsou ve skutečnosti Stroupežnického rodné Cerhonice. Z textu je zřejmé, že popisuje den před poutí, tudíž lze dobu děje upřesnit na srpen 1869.

Ve hře je celá řada místních reálií, které dokazují, že Stroupežnický se nechal inspirovat svým rodištěm. Kromě již uvedeného názvu vesnice Honice, kde se odehrává celý děj, se hned v úvodu objevují Radotice. Radotice zastupují ve skutečnosti Radobytec, pod jejichž správou spadala cerhonická fara a škola. Dále jsou názvy již nezastřené, objevují se zde zmínky o Písku, Čimelicích, Protivínu nebo Strakonici. V prvním dějství se dozvídáme, že Šumbal hrál o jarmarku karty v písecké hospodě Na Štychu, která skutečně existovala. Mimo to zde lze nalézt i historické informace týkající se Písku - tažení píseckého pluku do Itálie v roce 1859. Přes rodinu Dubských jsme informováni o smrti syna Josefa, který zemřel v bitvě u Náchoda. Bitva proběhla týden před bitvou u Hradce Králové v roce 1866. Příkladem líčení historické události je monolog Petra Dubského v druhém dějství, kde vypráví, jak získal dukáty.

„...Bylo to v roku třináctým za francouzský vojny. Za Napoliona, který se stal ze sprostýho vojáka císařem francouzským!...A tu jedenkrát přišlo na zdejší kancelář psaní od pana krajského z Písku, že pojede náš císař pán, to byl tenkrát císař František, s ruským císařem Alexandrem z Vídně na Prahu. A ti nejlepší panští kočové měli je vézt od panství k panství. Pan krajský psal panu derektorovi, jestli má nákýho spolehlivýho kočího, který by dovezl čtyřma ty dva slavné monarchy z Protivína do Čimelic...Čtrnáctýho října roku třináctým jsem jel na noc do Protivína. - Císař František a císař Alexandr tam v zámku přenocovali.“⁴⁸

⁴⁷ Slovník spisovného jazyka českého - [online].[cit26.3.2013]. Dostupné z <http://ssic.ujc.cas.cz/>.

⁴⁸ STROUPEŽNICKÝ, L. *Paní Mincmistrová, Naši furianti*. 1950, s. 102.

František I. skutečně zavítal 4. července 1810 do Písku, při své cestě z Prahy do Vídně a přespal v krajském úřadě (dnes budova Komerční banky). Pokoj pro něj vymaloval známý písecký malíř Adam Lochman. Druhý den panovník navštívil všechny školy a úřady v Písku a za velké slávy odjel. V roce 1813 císař přes Písek pouze projížděl, spolu s ruským carem Alexandrem I.⁴⁹

HLAVNÍ POSTAVY – srovnání s realitou⁵⁰:

- **Filip Dubský** – sedlák a starosta obce honické

Filip Dubský představuje charakterního muže. Jeho povaha, asi jako jediná, není vykreslena černobíle. Starosta Dubský je spravedlivý, snaží se o objektivitu a vytváření vlastních názorů až po důkladném prozkoumání. Například při vyšetřování, kdo napsal žhářskou cedulku, nedává hned na první dojem a nenechává se strhnout většinou. Tento postoj navíc podporuje a prohlubuje jeho žena, Marie. Na druhé straně jedná instinktivně a tvrdohlavě. Díky svému *furiantství* málem přichází o syna. Raději by ho nechal odejít na vojnu, poté co se rozkmotřil s Buškem, než aby svolil již dříve domluvenému sňatku s Verunkou.

Autor se nechal inspirovat skutečným starostou Cerhonic – Matějem Dubským. Pouze pozměnil křestní jméno jeho, i jeho manželky. Manželka se nejmenovala Marie, ale Kateřina. Další odchylky jsou v uváděném majetku, skutečný Dubský nevlastnil dva statky, ale pouze jeden. Podle polohy na malé vyvýšenině se mu říkalo „U Vršeckých“. Statku se ujal starší syn Josef, který ve skutečnosti nezemřel v žádné bitvě. Druhý syn Václav žil v sousedních Radobyčích a nikdy se neoženil.

- **Jakub Bušek** – sedlák a v první radní v Honicích

Bušek je pravý opak Dubského. Lehce sebou nechává manipulovat, dá na první dojem a nechává se strhnout emocemi při rozhodování. Je velice ješitný, což můžeme vidět při rozhodování o tom, komu připadne místo ponocného. Bušek hlasuje pro Fialu, jelikož mu Fialova žena a děti podlézají a lichotí. Naopak zcela zavrhl druhého kandidáta, Bláhu. Bláha Buška urazil, když mu řekl, že je nevzdělaný člověk, neboť se v životě držel pouze svého gruntu a nikdy se nepodíval do světa. Velice nelichotivý je i

⁴⁹ PRÁŠEK, J. *Písecké 2. tisíciletí*, 2000, s. 153.

⁵⁰ [online]. [cit. 12.1.2012]. Dostupné z <http://liberec.saldovo-divadlo.cz/inscenace/cinohra/Nasi%20furianti/program.pdf>.

Buškův postoj k ženám. Jedná s nimi jako s nerovnocennými nebo je zcela ignoruje. Dalším Buškovým nešvarem je záliba v pytláčení, na kterou v závěru i doplatí.

V tomto případě se autor nechal nejspíše inspirovat rodinou Žáků. V čísle popisném 44, kde žila rodina Žáků, se říkalo „U Bušků“, i přesto, že tam nebydleli. Shodu podtrhuje i domněnka, že Žák také pytláčil.

- **Matěj Šumbal** – sedlák a obecní výbor

Postava Šumbala není psychologicky příliš prokreslena. Dozvídáme se pouze, že je vášnivým karbaníkem a za zády své přísné ženy prohrál sto dvacet zlatých v kartách. Aby se na něj žena nezlobila, lže jí, že peníze půjčil Buškovi. Žena ale lež brzy prohlédne. Šumbal si chce co nejvíce ulehčit život, a tak slíbí, že již hrát nebude, ale pouze proto, aby měl od ženy klid. Při hlasování o místě ponocného volí Fialu znovu kvůli své manželce. *“No víš, já taky myslím, že to Bláha nepsal, ale abych měl s ženou pokoj, dám hlas tomu lumpovi Fialovi.”*⁵¹

Skutečnost je velice podobná předchozímu případu rodiny Bušků. V době Stroupežnického se chalupě pouze říkalo „U Šumbalů“, ale bydlela zde jiná rodina.

- **Pavel Kožený** – sedlák a obecní výbor

Postava Pavla Koženého se objevuje až ve třetím jednání, kdy se rozhoduje o místě ponocného a dochází k odhalení původce dopisu o zhářství. Člen místního výboru Kožený bezmyšlenkovitě zastává zákon. Předčítá „obecní řád“ a slepě mu věří, aniž by použil zdravý selský rozum. Snaží se být chytrákem a papouškuje ostatním paragrafy, přitom sám nevnímá realitu a spravedlnost. Ve spojení s touto postavou mě zaujal výstup Dubské, která na Koženého reaguje následovně: „A vidíte to, to je zrovna hloupá věc, poněvadž je kolikrát jedna ženská chytřejší než celej výbor!“⁵²

Postava Koženého byla vykreslena podle skutečnosti. V Cerhonicích skutečně žil a živil se jako tesař.

- **Kašpar Šmejkal** – sedlák a obecní výbor

S postavou Šmejkala se taktéž setkáváme až ve třetím dějství. Zajímá se pouze o svůj majetek a o své dobro. Nesnaží se objektivně zvolit ponocného, v podstatě je mu

⁵¹ STROUPEŽNICKÝ, L. *Paní Mincmistrová, Naši furianti*. 1950, s. 116.

⁵² Tamtéž, s. 115.

úplně jedno, kdo bude na místo dosazen. „*Mně je to jedno, ať je ponocným Petr nebo Pavel, jen když mi dá pozor na mý včeličky, aby mi je zloději nevylopali.*“⁵³ Nechá se lehce zmanipulovat, jelikož je samolibý a zajímá se pouze o vlastní dobro, nehledí na osudy jiných lidí. Při volbě ponocného se přiklání na stranu většiny, aniž by zjišťoval, na čí straně je pravda. „*No když si tuhle první radní myslí, že je Bláha palič, tak já hlasuju pro Fialu.*“⁵⁴

V Cehronicích opravdu bydlel rod Šmejkalů, ale již v roce 1792 se odtud odstěhovali, tudíž je Stroupežnický nemohl osobně v Cerhonicích zažít. Chalupě se přesto i nadále říkalo „U Šmejkalů“ jako v předchozích případech.

- **Valentin Bláha** – vysloužilý voják

Valentin Bláha je vysloužilý voják, který se s píseckým regimentem dostal do světa. Ostatní lidi hodnotí podle toho, kam nejdál se za svého života dostali a jsou-li zcestovalí. Společně s Habršperkem se shledávají za jediné vzdělané v celé vesnici. Habršperk pronesl: „*Ale prosím tě – nevzdělanci sou všichni naši sedláci dohromady! Plátěná vrchnost! Jaktěživ žádnéj nepřišel dál, než do Strakonic na jarmark koupit kobylu.*“⁵⁵ Později je Bláha křivě obviněn, že napsal list, ve kterém vyhrožuje, že vesnice lehne popelem, pokud ho místní výbor neučiní ponocným. V tomto okamžiku se projevuje Bláhova vznětlivá povaha.

Přímo v Cerhonicích žádný Bláha nežil, ale v Miroticích, asi dva kilometry od Cerhonic byl znám policajt Valentin Bláha, jehož si Stroupežnický nejspíše vzal za vzor.

- **František Fiala** – krejčí

Rodina Františka Fialy je velmi početná, se svou ženou má celkem sedm dětí. Fiala pracuje jako krejčí a jeho žena se ještě snaží, aby dostal funkci ponocného, přičemž argumentuje tím, že jsou chudí a potřebují peníze. Používají své děti jako prostředek k dosažení svých cílů. Na povel nutí děti brečet, aby dojali ostatní obyvatele a vyvolali v nich lítost. Není jim cizí ani lhaní a pomlouvání ostatních za účelem vlastního dobra a přilepšení. Fiala zinscenoval celý podvod s paličským listem, přiměl svou nejstarší dceru Kristýnu, aby ho napsala za něj. Přesto, že Cerhoničtí na vše přijdou, Fiala i celá jeho rodina ujdou trestu.

⁵³ STROUPEŽNICKÝ, L. *Paní Mincmistrová, Naši furianti*. 1950, s. 115.

⁵⁴ Tamtéž, s. 116.

⁵⁵ Tamtéž, s. 69.

Zde se předloha hry shoduje s realitou, Fialovi opravdu žili v Cerhonicích a bydleli v domě číslo 10, jak je ve hře uvedeno.

OHLASY:

Veselohra Naši furianti přinesla rozporuplné názory. První uvedení na scénu se shledalo s poměrným úspěchem u diváků, podle stránek Národního divadla však bylo odehráno pouze pět repríz po premiéře. Mnohem větší úspěch zaznamenalo až druhé uvedení v roce 1889. Realistický jazyk venkovanů ve hře rozpoutal živé diskuze o tom, zda tato mluva a patří na jeviště či nikoli. Většina ohlasů vyznívalo pozitivně. S negativním přijetím se hra setkala především u obyvatel Cerhonic. Místní kromě jazyka pobuřoval celkový obraz o vztazích na českém venkově.

Jak uvedl Jiří Prášek: „Sami Cerhoničtí nebyli svým obrazem ve hře spokojeni. Když spolek Domov sehrál 14. dubna 1921 v Cerhonicích na návsi, tedy v místech zcela autentických, poprvé tento kus, nechtěli se místní k postavám, z nichž některé ještě pamatovali, znát. Starý výměnkář Kučera, který pamatoval ještě Stroupežnického z dob jeho hrozného mládí, odmítl všechny hlavní postavy hry. „Takoví lidé tady nikdy nebyli, kdepak, máme zde pořádné sedláky, ale o sobě měl napsat hru, o všech svejch darebáctvech, to bysme se nasmáli!“

„Zevnější úspěch měla tato novinka hlučný, bylo mnoho potlesku mnoho smíchu, ale také ozýval se tu a tam v obecnstvu odpor, který mohl autor předvídati. Takový krajní realismus v umění, zvláště na jevišti, budívá vždycky částečnou opozici - příkladů by se dala uvést celá řada.“ časopis Lumír

„Dedukovati z veselohry, která nemá jiného účelu než býti co možná nejvěrnější reprodukcí života venkovského před dvaceti lety, věci Naši furiantijiné, jako by snad autor měl proto venkov a lid v nevážnosti, anebo jej stavěl na pranýř svého a veřejného posměchu, je buď ignorancí nejvyšší, neb slepou zlomyslností. /.../ Dobře, že se hrají hned po Našich furiantech Bodří venkované – pan Sardou (populární francouzský autor komedií, pozn. red.) se rovněž vysmíval svým krajanům, a nejen on, nýbrž i celá řada spisovatelů, kteří chtějí smíchem říci pravdu, byli nejen umělci, nýbrž i moralisty svého národa.“ Jaroslav Vrchlický, Hlas národa

Rozporuplnost je cítit i z kritiky K.B. Mádl, který trefně napsal následující: „*Po drahý čas nevzbudil u nás původní kus rozruch tak značný, nerozvířil mínění tak živě jako Naši furianti... Rozpor soudu o novém díle Stroupežnického bylo již dobře znáti v divadle samém: první jednání vzbudilo hlavní pochvalu, ale také odpor.*“⁵⁶

4. Adolf Heyduk (1835 – 1923)

Adolf Heyduk je, na rozdíl od Ladislava Stroupežnického, typem regionálního autora, který se v dané oblasti nenarodil. Přestěhoval se do Písku ve 25 letech z důvodu pracovní nabídky a až do konce svého života zde působil a čerpal inspiraci pro svou tvorbu. Osobnost Adolfa Heyduka jsem si vybrala nejen z literárních důvodů, ale také kvůli jeho lidské stránce, která byla několikrát tvrdě zkoušena osudem. Přesto, že ve své době byl uznávaným autorem, dokázal zůstat skromný a žil v ústraní malého města.

4.1 Život

Adolf Heyduk se narodil 7. června 1835 v Rychmburce u Skuteče na Chrudimsku ve východních Čechách. Jeho otec pracoval jako truhlář a zároveň vedl místní hostinec. Tato skutečnost měla jistě vliv na budoucího básníka, jelikož hostinec navštěvovalo mnoho hostů, kteří vypravovali historky a nejrůznější příběhy. Mezi nejznámější hosty patřil František Jaromír Rubeš, který byl českým oblíbeným literátem své doby. František Tichý uvádí ve svém díle:⁵⁷ „*Nejrozmanitější příběhy, veselé i smutné, slýchal tu Adolf vyprávěti. Mnohá balada, mnohý epický námět má tu své kořínky.*“

Heydukova matka syna přivedla k lásce k české lidové písni a k českému národu vůbec. Podle Tichého mělo na chlapce velký vliv i matčino náboženské vyznání - byla evangeličkou. A mimo jiné uměla velké množství písní, které synovi zpívala. „*Matka měla mimo velké množství písniček po různu koupených a v špalíčky sešitých, také tři svazky písní Erbenových, které jí nejstarší můj bratr František daroval a jež ve veliké měla vážnosti. A jaké množství písniček uměla, jichž jsem jinde, od dob, co jsem z domova odešel, nikde neslyšel!*“⁵⁸ Již zde lze hledat kořeny pozdější zpěvnosti

⁵⁶ [online]. [cit. 12.1.2012]. Dostupné z <http://liberec.saldovo-divadlo.cz/inscenace/cinohra/Nasi%20furianti/program.pdf>.

⁵⁷ TICHÝ, F. *Adolf Heyduk a jeho dílo*, 1915, s. 11.

⁵⁸ HEYDUK, A. *Vzpomínky literární*, 1911, s. 23.

v Heydukových verších. Některá z jeho děl byla zhudebněna, a proto se Adolfu Heydukovi dodnes přezdívá „pootavský slavík“.

V letech 1850 – 1854 studoval na tehdejší jediné české reálce v Praze. Zde se Heydukovi dostávalo šance učit se od významných profesorů. Ředitelem byl školní rada Josef Wenzig. Nejvíce ale přilnul k profesorovi přírodopisu Janu Krejčímu, který mu byl „druhým otcem“, jak uvedl na věnování „Dědova odkazu“ nebo jak se můžeme dočíst i od samotného autora ve Vzpomínkách literárních. Jak uvádí Blanka Zemanová ve své publikaci, v tomto období můžeme nalézt jedny z prvních Heydukových veršů, které začal psát pro školní časopis Libuše. Tento studentský list však neměl dlouhého trvání kvůli uveřejněným veršům od Heydukova spolužáka K. Reicherta. Báseň nazval „Vyšehrad“ a obsahovala následující verše:

*„Bože navrať hradu práva,
By v něm žila věčná sláva.“*

Tyto verše byly uznány závadnými a list byl zrušen.

Po maturitě odešel Heyduk, na přání svého otce, na technický ústav do Brna, kde studoval matematiku a fyziku. Své vzdělání ovšem dokončil na technice v Praze v letech 1855 – 1860. V této době dochází k seznámení s doživotním přítelem Janem Nerudou. Heyduk k Nerudovi velice rychle přilnul a byl mu oddán. Seznámili se v roce 1857 při tanečních hodinách. Od té doby Heyduk denně vyhledával jeho společnost. Byl tak uchvácen přítelovým charakterem, že v kavárně Čáslavského, kde se scházeli mladí literáti, vyžadoval sedět vždy jen po boku Nerudy.⁵⁹

Do Písku se Adolf Heyduk dostává až na podzim v roce 1860. Byl svým bývalým profesorem Janem Krejčím povolán jako suplent na novou reálku do Písku, kde měl vyučovat kreslení a krasopis. Zprvu byl Heyduk nešťastný, že má opustit Prahu, ale nejvíce zdrcen byl představou, že by měl opustit svého přítele. Chtěl nabídku z Písku odmítnout a vstoupit do redakce časopisu Čas, který založil Krása. Neruda však tento krok příteli rozmluvil. Ve svém díle Rozmanitosti o Adolfu Heydukovi napsal: *„Jsi dítě, Dolfi. Tvá povaha a měkká duše není pro trpký stav žurnalistiky. Jdi, buď hodným učitelem a zpívej a buď šťasten.“* Heyduk se nechal přítelem přesvědčit a po vážné nemoci odchází z Prahy do půvabného jihočeského města – do Písku. Ve svých

⁵⁹ TICHÝ, F. *Adolf Heyduk a jeho dílo*, 1915, s. 16.

Vzpomínkách literárních líčí příjezd do Písku následovně: „...*Jeli jsme od 2 hodin odpoledne, celou noc až do druhého dne a přijeli jsme do Písku pozdě ráno. Na stanici dostavníku čekala nás městská rada. Krejčí představil Tonnera a Böhma. Městský radní Gamiš nečekal, až ředitel také mne představí, ale přiblížil se až ke mně sám, poklepal mi na rameno, pohladil mne po tváři a obrátiv se k řediteli Krejčímu, pravil po německu: „A tu nám přivádíte hned nového studentka!“ Soudil tak z mého bezvousého líce a suché slabé postavy; bylť jsem po vážné nemoci.“*

Heyduk si Písek ihned zamiloval a stal se mu domovem až do konce života. Přejít z rušné Prahy do poklidného města byl mladému básníkovi ku prospěchu. Jelikož byl velice citlivý, psal spíše „pro sebe“ než pro masu čtenářů, toto prostředí naprosto odpovídalo jeho potřebám. Objevil zde čistou přírodu v celé její kráse. „*V nádherných obvodech píseckých lesů na Mehelníku, v Matce a ve Svícnu, při čarovném pozadí „Hromové jedle“ a „Černého rybníka“ musilo vyrůst „Lesní kvítí“, musily se vynořiti „Ptačí motivy“.*“⁶⁰

V době příchodu do Písku byl již známým básníkem. Po boku Jana Nerudy, Vítězslava Háška, Boženy Němcové a mnohých dalších se podílel v roce 1858 na vydání almanachu Máj.

V roce 1876 přijal místo na reálném gymnáziu v Praze. Stal se předsedou literární části Umělecké besedy a navázal zde cenné přátelství s Juliem Zeyerem. Ale v Praze nevydržel dlouho, již v roce 1877 se stěhoval zpět do Písku. Nastávalo mu nejšťastnější období v životě – bohužel netrvalo dlouho. Ve stejném roce, konkrétně 1. září, se oženil se svojí o 25 let mladší žačkou Emílií v píseckém děkanském kostele. Emílie byla dcerou předního píseckého restaurátora Reiner. Bydleli v rodinném domě, v dnešní Heydukově ulici číslo 98. Zde je navštěvovalo mnoho přátel, například J. Neruda, J. Vrchlický, F. Herites, J. V. Sládek nebo K. V. Rais. Již zmíněný Julius Zeyer u nich rád poslouchal hudbu, protože Emílie byla výbornou klavíristkou.⁶¹ Sám Neruda ji v Rozmanitostech popisuje jako krásnou, milou, s dětsky průhlednou pletí a tak zvláštním, tichým a hlubokým okem černým, že okouzila nás všechny.

⁶⁰ TICHÝ, F. *Adolf Heyduk a jeho dílo*, 1915, s. 23.

⁶¹ [online]. [cit. 20.3.2013]. Dostupné z http://www.knih-pi.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=105:aktuality-regionalnivyrocirijen&catid=85:aktuality-vyroci&Itemid=66.

V následujících letech se stal Heyduk dvojnásobným otcem. Jako první se mu 16. června 1878 narodila dcera, kterou pojmenovali podle hrdinky Máchova Máje. Jak uvádí Heyduk ve *Vzpomínkách literárních*: „*Dali jsme ji jméno Jarmilka, vždyť u nadšeného ctitele Máchova ani jinak být nemohlo, a těšili jsme se velice slibu mého nejstaršího a nejintimnějšího přítele, „bratra z prvního Máje“, a čekali jsme ho toužebně co den; leč Neruda nepřijížděl.*“ Heyduk požádal Nerudu, aby se stal Jarmilčiným kmotrem. Neruda tuto nabídku přijal, ale v období před křtinami onemocněl, a tak se nemohl dostavit. Vzkázal však, ať jej zapíše do matriky jako kmotra a zároveň slíbil, že se dostaví, co nejdříve to půjde. Místo radosti a štěstí ale rodina vzápětí prožívala zármutek, protože prvorozená Jarmilka zemřela ještě před pokřtěním ve věku tří měsíců.

„*Můj milý Jan nedostal však listu; byl již na cestě k nám.*“⁶² Neruda přijel den po pohřbu. Když zjistil, že jeho kmotřenka zemřela, rozhodl se ihned odjet a nechat manžele Heydukovi osamotě. Tato smutná událost inspirovala Nerudu k sepsání *Balady dětské*. Po odjezdu z Písku poslal Heydukovi lístek, na němž stálo: „*Verše na psacím stolku napsal jsem pro Emilku. Je to truchlivý motiv, ale povstal u Vás, je Váš.*“⁶³

Druhá dcera Liduška se narodila v roce 1880, ale ani ona se nedožila vysokého věku, zemřela ve čtyřech letech na zápal mozkových blan. Obě dcery jsou pochovány v Písku na hřbitově u sv. Trojice.⁶⁴

Adolf Heyduk velice rád cestoval. Měl silný vztah ke Slovensku, kam často jezdil navštěvovat svého bratra a přátele. Při svých cestách se ale dostal i dál, navštívil například Itálii či Kavkaz.

Po příjezdu do Písku se Heyduk nacházel ve špatném zdravotním stavu. Lékaři mu doporučovali, aby odjel na ozdravný pobyt na jih. Heydukovi tehdy přálo štěstí a seznámil se s píseckým setníkem Löwem, který byl přeložen do Tridentu a sháněl někoho, kdo by za ním později doprovodil jeho syna. Dle informací od Tichého Heyduk doprovodil mladíka do jižního Tyrolska a pobyl několik dní v Tridentě, kde podnikal výlety do hor. Později odcestoval do Benátek, které toužil poznat. Setkal se zde se

⁶² HEYDUK, A. *Vzpomínky literární*, 1911, s. 114.

⁶³ Tamtéž, s. 116.

⁶⁴ [online]. [cit. 12.3.2013]. Dostupné z <http://www.ctenizpisku.cz/index.php/autori/11-h/168-heyduk-adolf>.

Zeyerovým bratrem Emilem, nadporučíkem píseckého pluku a s podmaršálkem Marsanem. Marsan žil dlouhá léta v Praze a byl velmi známým německým spisovatelem své doby. Adolf Heyduk navštívil dále například Rivu, Toronto nebo Porýní, ale ze všeho nejraději se vracel na Šumavu, kam podle svých slov utíkal často pro potěchu. „*Poslední a největší svou cestu podnikl Heyduk po rodinném neštěstí se svou chotí na Krym a na Kavkaz.*“⁶⁵

14. července 1896 mu byl udělen titul školního rady. O tři roky později byl vyznamenán rytířským křížem řádu císaře Františka Josefa, který obdržel 9. dubna při školní slavnosti. Vyznamenání mu bylo uděleno k příležitosti, kdy se po 38 letech loučil se svým učitelským místem. Roku 1905 pořádala městská rada setkání na jeho počest, kde mu byl vzdán hold za jeho básnickou činnost. Ceremonie se účastnili i zástupci Pražských literárních ústavů, delegáti měst, okresů, úřadů, duchovenstva, škol a spolků. Od obce obdržel zlatou medaili. V roce 1920 se mu dostalo dokonce takové cti, že mu přijel vzdát hold samotný prezident T.G.Masaryk.⁶⁶

Po odchodu do penze, v roce 1899, se rozhodl, že si nechá v Písku postavit vlastní dům. Pro zamýšlenou stavbu si vybral pražského architekta Jana Koulu, s nímž se dohodl na jednopatrovém domě v novorenesančním stylu – tehdy v módním tzv. historismu, umístěném v městské zástavbě. Architekt se inspiroval českou novorenesancí slavného Antonína Wiehla. Stavbu s členitým průčelím a prostornými trojdílnými okny zčásti umístěnými v arkýřích najdeme v dnešní Tyršově ulici. Omítka je zdobená sgrafitovými medailony s podobami labutě a pegase. Celá budova je postavena jako řadový dům se zahradou připojenou k zadnímu traktu. V domě byly dva byty, přízemní Heydukovi pronajímali rodinnému příteli, v patře bydleli sami. V podkroví se pak nacházela půda a malá mansarda určená nejspíš pro služku.⁶⁷ 6.2.1923 Adolf Heyduk umírá ve věku 87 let v Písku. Jeho tělo bylo později převezeno a pochováno na vyšehradském hřbitově v Praze.

Vdova po Adolfu Heydukovi, Emílie, se rozhodla odkázat dům městu s podmínkou, že zde bude zřízen Heydukův památník. Po její smrti v roce 1936 město

⁶⁵ TICHÝ, F. *Adolf Heyduk a jeho dílo*, 1915, s. 28.

⁶⁶ [online]. [cit. 12.3.2013]. Dostupné z <http://www.ctenizpisku.cz/index.php/autori/11-h/168-heyduk-adolf>.

⁶⁷ [online]. [cit. 12.3.2012]. Zpracováno podle: <http://www.dumazahrada.cz/stavba-rekonstrukce/architektura/18172-heydukova-vila/>.

svůj slib dodrželo a zpřístupnilo dům veřejnosti. Památník Adolfa Heyduka patří v současné době k jedné z expozic Prácheňského muzea v Písku. Veřejnosti je zpřístupněna básníková pracovna, jídelna a salón s dobovým nábytkem.

4.2 Dílo

Tvůrčí období Adolfa Heyduka trvalo neuvěřitelných sedmdesát let, během kterých po sobě zanechal rozsáhlé dílo čítající 62 svazků. Jeho literární začátky se datují do 50. let 19. století a převážnou část tvoří lyrická poezie. Celkové dílo zahrnuje i epické práce, většina z nich je dnes už bohužel zapomenuta. Dějovou linii většiny veršovaných povídek tvoří příběhy lidí ze Šumavy. Autor je řazen do skupiny Májovců. Při vzniku Almanachu Máj tvořil po boku takových velikánů, jakými byli Jan Neruda, Božena Němcová nebo Vítězslav Hálek.

Tvorba Adolfa Heyduka se během jeho života proměňovala, ale vždy byla plná citu, zvukomalebnosti a lehkosti. Byla ovlivněna několika zásadními faktory:

1. Inspiraci nacházel v **cestování a poznávání cizích zemí.**

Při první cestě na Slovensko ho okouzlil životní styl cikánů. Jejich nespoutanost a temperament poskytl námět pro Heydukovu první básnickou knihu nazvanou *Básně*. Kniha obsahovala cyklus padesáti sedmi písní s názvem *Cigánské melodie*, ve kterých idealizuje cikánský život a vidí v něm symbol volnosti a svobody. Další předlohou se stala cesta na jih, do Itálie. V roce 1865 vydává další soubor veršů nazvaný *Jižní zvuky*. Zde je patrné okouzlení italskou krajinou, jižanským sluncem a nespoutaností moře. Z cest na Kavkaz vznikla sbírka veršů, kterou nazval *Z pouti na Kavkaz*.

2. Četné náměty mu přinášely **životní radosti i strasti.**

K nejšťastnějšímu období Heydukova života patřilo seznámení s budoucí manželkou Emílií. V této době píše milostné až erotické verše, kterými opěvuje jejich společnou lásku. Radostné časy však záhy vystřídal zármutek ze smrti první dcery Jarmilky. Verše dostaly smutný, ponurý až žalostný nádech. Po narození druhé dcery přichází opět krátké období přinášející verše plné naděje a optimismu. V této době vznikají nejznámější básnické povídky *Dědův odkaz* z roku 1879. Z básní lze vyčíst nejen radost, ale také obavy z křehkosti a pomíjivosti lidského života. Po brzké smrti druhé dcery však Heyduk upadl znovu do ještě hlubší beznaděje a smutku.

Součástí sbírky *Dumy a Dojmy* se stala i báseň nazvaná *Věnování Lidušce*:

*„Zaváté listy, zaváté štěstí,
Stejně čas k vám se zachoval,
Co zbylo z listů? Troudu hrst v pěsti,
Co zbylo z štěstí? V ňadrech žal!*

*Zaváté listy, zaváté štěstí,
Památky prchlých jara dob,
Kam vás mám klásti, kam vás mám nésti?
Běda ach, běda, na tvůj hrob!“*

3. Podnětem k tvorbě se mu stala především **krajina a příroda**.

Poté, co se Adolf Heyduk odstěhoval z rušné Prahy na klidný venkov do Písku, plně ho pohltila krása přírody. Písecké lesy, rybníky a celková atmosféra poskytly nejednomu spisovateli námět k tvorbě. Básnickou tvorbu Adolfa Heyduka podněcovala nejen krajina píseckých lesů, ale také Šumava, na kterou často dojížděl čerpat inspiraci. Právě v přírodě hledal útěchu pro svou zarmoucenou duši po úmrtí obou dcer. Vznikly tak sbírky přírodní lyriky jako například *Hořec a srdečník* z roku 1884, *Na potulkách* z roku 1894 nebo asi nejznámější sbírka *Ptačí motivy* z roku 1897.

Heyduk ve Vzpomínkách literárních cituje svého přítele Jana Nerudu. Při jedné z jeho návštěv Písku, kdy si oba autoři vyšli do píseckých lesů, Neruda pravil: *„Zde ovšem musil jsi napsati Lesní kvítí i Dědův odkaz; cítím to s tebou, líbí se mi tu nesmírně.“* Právě *Dědův odkaz* obsahuje asi nejznámější báseň nazvanou *Štěstí*. Báseň mohou mnozí znát z filmu *Škola základ života*, kde ji recituje student Čuřil.

R. J. Kronbauer ve své publikaci *Vánoce Adolfa Heyduka*⁶⁸ přibližuje Heydukův prožitek předvánočního času. Po jedné procházce s Heydukem našel na pracovním stole básníkovy následující dojmy:

*„Noc jde ze skal; jedlím v lesa klínu
dává měsíc rukou leskle jemnou
závoj z hebounekého mušelínu*

⁶⁸ KRONBAUER, R. J. *Vánoce Adolfa Heyduka*. 1905, s. 232.

*na hlav zadumaných kštici temnou.
 Do jezera hloubky hledí tiše,
 lesk svých ňader snoubí s lesklou vlnou
 na trav hroty rozhazuje z výše
 skvosty diamantů hrstí plnou.
 S hráze k vodě javor hlavu kloní,
 na větvi pták sivý teskně zpívá,
 z vísky vzlykající zvonek zvoní,
 z houští pohádka se v kraje dívá.“*

Adolf Heyduk byl váženým občanem města Písku, podílel se na plánování i realizaci společenského ruchu ve městě a v jeho blízkém okolí. Kromě památníku nacházejícího se v Tyršově ulici, nalezneme ve městě i další pamětihodnosti připomínající vzpomínku na Adolfa Heyduka. V Palackých sadech se nachází pomník Adolfa Heyduka v podobě básnickovy sochy⁶⁹.

Důkaz autorovy angažovanosti je možné v současnosti spařit ve dvou restauračních zařízeních v Písku. Prvním z nich je již zmíněná restaurace U Reinerů⁷⁰, nacházející se v srdci Palackého sadů, v historickém centru města. Návštěvníci restaurace si mohou na stěně přečíst zmínku o autorově ubytování v domě nad restaurací. Druhým místem je penzion U Malířských, který se nachází na okraji píseckých lesů. Zde vzpomínku na Heyduka představuje autorova báseň napsaná na fasádě penzionu.

*„U Malířských na hospodě
 v nejlepším se žije shodě.
 Přijďte, aby zkusili jste,
 strava dobrá, pivo čisté;*

⁶⁹ Sochu zhotovil známý pražský sochař Otokar Švec a z bronzu ji odlil Franta Anýž. Za 2. světové války byla také určena k roztavení a odvezena. Studenti píseckých zde museli vykopat kryty. V roce 1945 byl pomník nalezen rozříznutý na dvě části a v následujícím roce se opravená socha vrátila na své místo, ale spoj je patrný dodones.

[online]. [cit. 2.4.2013]. Dostupné z <http://www.ctenizpisku.cz/index.php/mista/45-p/376-palackeho-sady>

⁷⁰ Restaurace U Reinerů, dříve dům zvaný „U Jasana“, byla založena v roce 1844. Od svého založení se stala významným kulturně-společenským místem. Kromě Adolfa Heyduka, který v domě bydlel více než 20 let, mezi významné návštěvníky této doby patřili Mikoláš Aleš, Fráňa Šrámek a Jan Neruda.

[online]. [cit. 2.4.2013]. Dostupné z http://www.ureineru.cz/c_index_reiner.php?obsah=h.

*A co se tkne obsloužení,
Na Malířských vůkol není.“*

Na přelomu století autor bilancuje nad svým uplynulým životem a vrací se ve vzpomínkách do svého rodného kraje, důkazem je sbírka z roku 1904, kterou pojmenoval *Z deníku toulavého zpěváka*. O rok později vychází kniha sonetů *Znělky*, ve které radikálně změnil přístup k přírodě. V tomto období shledává přírodu krutou a lhostejnou ve vztahu k člověku.

5. Antonín Klášterský (1866 – 1938)

Již zmiňovaný Antonín Klášterský není typickým příkladem regionální osobnosti. Narodil se v malé vesnici nedaleko Písku, podle definice tedy spadá do naší kategorie regionální osobnosti Písecka. Od dětství však žil v Praze, do jižních Čech se vracel pouze z rekreačních důvodů na krátký čas. Ve své době byl známou a uctívanou osobností, dnes však není široké veřejnosti příliš znám. Jedním z důvodů, proč v současné době mají lidé o Klášterském malé povědomí, může být jeho šlechtický původ. V době komunismu bylo totiž tabuizované mluvit o něm, natož se o něm učit. Možná právě proto je dnes znám pouze jako překladatel, ale zanechal za sebou i celou řadu básní inspirovaných právě Pískem a píseckou krajinou.

5.1 Život

Básník a překladatel Antonín Klášterský se narodil 25. září 1866 v Mirovicích u Písku do šlechtické rodiny Klášterských z Rosengartenu. Otec byl spolumajitelem továrny na likéry v Praze, kam se celá rodina odstěhovala brzy po narození Antonína Klášterského. Vystudoval zde gymnázium a v roce 1890 dokončil studium práv. Později pracoval jako úředník Zemského výboru, kde setrval až do svého odchodu do důchodu.⁷¹ O životě autora je známo velice málo, ostatně pro tuto práci nejsou tyto informace podstatné. Pro spojení s Píseckem je důležitá Klášterského záliba v cestování. Je známo, že si často vybíral pro svoji dovolenou hájovnu Doubky, která se nachází nedaleko Heřmaně u Písku. Zemřel 3. října 1938, jeho tělo je pochováno na pražském Slavíně na Vyšehradě.

⁷¹ [online]. [cit25.3.2012]. Dostupné z <http://www.pozitivni-noviny.cz/cz/clanek-2008100021>.

5.2 Dílo

Antonín Klášterský je znám především jako překladatel, převážně anglicky píšících autorů. Asi nejvýznamnější počín představuje překlad Sonetů od Williama Shakespeara. Kromě překladů si může připsat i autorství několika básnických sbírek. Právě jeho lyrická tvorba je úzce spjata s oblastí Písecka. Často tíhne k přírodní, vlastenecké a politicky zaměřené lyrice. Někdy bývá nazýván následovníkem nebo dokonce napodobitelem Jaroslava Vrchlického. Část jeho děl bylo vydáno pod pseudonymy jako A. K. Lešan, Blažej Orlík nebo Petr Jasmín.

Oblasti Písecka, i Písku samotnému, sepsal několik básnických sbírek, například *Srdce a duše*, *Na českém jihu* nebo *Nové jihočeské melodie*. Písku věnoval i samostatné básně, které již svými názvy napovídají, že Klášterský navštěvoval toto jihočeské město s oblibou. Například báseň *Milému Písku*:

*„Snad jiný jinak tvoji chválu
by, milý Písku, v sloky vil
a tebe, staré město králů,
otavská perlo, oslavil...
Leč dosud ještě tvoje skvosty,
tvé neskonale půvaby
v tvou náruč, Písku, staré hosty
i z blíž i z dál přivábí.*

*Mně odpusť však, tvé jestli vděky
jsem příliš chabě oslavil,
ten ruch a kolot tvých žil,
tvých lesů kouzlo, čar tvé řeky.
Já parádní měl ódu psát,
leč neřek víc než Máám tě rád!“*

Přestože Klášterský prožil většinu svého života v Praze, ve svých básních dával jasně najevo, že nikdy nezapomněl na svůj rodný kraj a hrdě se k němu hlásil. Tuto skutečnost lze demonstrovat na básních ze sbírky *Na českém jihu*. Napovídají nám již samotné názvy básní, například báseň *Návrat*. „...*Ne, nikde přec to nedýše jak doma, tak zdravě a tak sladce...*“. Další báseň pojmenoval *Náš milý kraj* a začíná slovy: „...*Náš*

milý kraj hned přede mnou tu leží, jen přimknu oči: Pole, louky svěží, rybníky, kopce, Písecké, hle, hory se modrají, vsi bělají a dvory...“ V básni Rybníky sám sebe zařazuje mezi jihočeské autory slovy: „**My** z jižních Čech vidíme dvakrát nebe...“.

Závěr

Předkládaná bakalářská práce se zabývá dějinami, vývojem a osobnostmi literatury z oblasti Písecka. Jedná se o specifický druh literatury, tedy o literaturu regionální, která se vyznačuje určitým vztahem k danému lokálnímu území. Pro svou práci jsem zvolila oblast Písecka, neboť jsem se zde narodila a domnívám se, že právě četba a informace o regionálních osobnostech mohou vzbudit v místních studentech hrdost a pýchu vztahující se k dané oblasti.

Struktura práce je rozčleněna na dvě základní části, teoretickou a výkladovou. Úvod teoretické části se zabývá mimo jiné vymezením stěžejních pojmů „regionální literatura“ a „regionální osobnost“. Upřesnění významového rozpětí těchto termínů je velice důležité pro pochopení celé následující práce. Následně se zaměřuji konkrétně na oblast Písecka. K historickému vzniku a vývoji města připojuji literární kontext. Značnou pozornost věnuji osobnostem, které jsou nějakým způsobem spojené s píseckými školami, především s gymnáziem. Jedná se o studenty, kteří navštěvovali místní vzdělávací instituce, ale také o profesory a vyučující na zdejších školách.

Výkladová část práce je zaměřena na vybrané regionální osobnosti spojené s literaturou. Prvního autora, Ladislava Stoupežnického, jsem zvolila jako typického zástupce regionální osobnosti, neboť se narodil v dané oblasti a prožil zde značnou část svého života. Také nemalý díl jeho tvorby byl inspirován a zasazen právě do oblasti Písecka. Druhý zástupce, Adolf Heyduk, je rodák z Rychmburka na Chrudimsku. Do Písku ho přivedla až pracovní nabídka týkající se místa profesora na gymnáziu. Písek se Heydukovi stal druhým domovem, prožil zde převážnou část svého života a z místního okolí čerpal inspiraci pro svou literární tvorbu. Asi nejméně známým a nejméně typickým regionálním autorem z trojlístku analyzovaných je Antonín Klášterský. Narodil se na Písecku, ale brzy se s rodinou odstěhovali do Prahy, kde prožil celý svůj život, na Písecko se vracel pouze na krátký čas na rekreaci. Přesto v něm příroda na Písecku zanechala tak silný dojem, že ji opěvoval v nejedné básni.

S pomocí studijní literatury a ochoty pracovníků Městské knihovny a Muzea v Písku bylo dosaženo předem vytyčených cílů, které jsou zmíněny již v úvodu. Přesto je nutné zdůraznit, že tato práce komplexně nepostihuje veškerou literární činnost z oblasti Písecka od založení města Písku až po současnost z důvodu rozsahu práce. Jedním z předpokládaných zdrojů práce se měly stát místní noviny tehdejší doby. Měly

poskytnout především recenze a názory na konkrétní literární díla vybraných autorů a na divadelní představení. Tento předpoklad se bohužel nepotvrdil a nebyl zrealizován. Písecké noviny vycházející v příslušné době neobsahovaly recenze ani hodnocení daných děl, proto jsem při ohlasech na veselohru Naši furianti od Stroupežnického, čerpala z celostátních periodik.

Domnívám se, že regionální literatura má velký výchovně-vzdělávací význam, především u mládeže a studentů. Tato práce by mohla sloužit jako oživení a doplnění školního výkladu regionální literatury. V dnešní době je četba knih hodně opomíjena a podceňována, především u mladších studentů. Proto je dobré poskytovat dětem již od mládí vhodné příklady osobností, které se narodili, žili a tvořili právě v místě jejich bydliště nebo studovali na stejné škole, kde dnes studují ony. Znalost informací o regionálních osobnostech by mohla přispět k získání regionálního uvědomění a hrdosti na místo, odkud pocházím.

Zdroje

LITERATURA:

ANDĚL, J. *Sociogeografická regionalizace*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 1996. ISBN 80-7044-112-7

BÍNOVÁ, Jiřina. *Regionální literatura ve veřejných knihovnách Středočeského kraje*. Kladno: Státní vědecká knihovna, 1989.

CÍFKA, Stanislav. *Literatura-divadlo/ Jihočeská vlastivěda*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1984.

HEYDUK, Adolf. *Dumy a dojmy. 1879 – 1889*. Praha: Nakladatelství J. Otty, 1899.

HEYDUK, Adolf. *Vzpomínky literární*. Praha: Nakladatelství J. Otty, 1911.

HEYDUK, Adolf. *Rozmanité zvěsti a drobné děje*. Praha: Nakladatelství J. Otty, 1913.

HLADKÝ, Jiří. *Kamenný most v Písku*. Písek: Město Písek, 2005.

KLÁŠTERSKÝ, Antonín. *Na českém jihu*. Praha: Čes. grafická unie, 1920.

KLÁŠTERSKÝ, Antonín. *Nové jihočeské melodie*. Praha: Rebec, 1930.

KOLÁŘ, Ondřej. *Písek, Jihočeské Atény*. Písek: Město Písek, 2012.

KOTALÍK, Josef. *Písek a Písecko v literatuře*. Písek: Okresní lidová knihovna, 1966.

KRONBAUER, R. J. *Vánoce Adolfa Heyduka*. Máj IV, 1905.

PRÁŠEK, Jiří. *Písecké 2. tisíciletí*. Písek: J a M, 2000. ISBN 80-86154-24-6

PRÁŠEK, Jiří. *Písek – řeka vypravuje*. Písek: Městský úřad Písek, 2001. ISBN 80-238-7611-2

Slovník literární teorie, Praha: Československý spisovatel, 1984.

STROUPEŽNICKÝ, Ladislav. *Paní Mincmistrová, Naši furianti*. Praha: Orbis, 1950.

ŠRÁMEK, Fráňa. *Vzpomínka na Písek. Písecká čítanka. 1. díl*. Písek: Okresní knihovna v Písku, 1980

TICHÝ, František. *Adolf Heyduk a jeho dílo*. Praha: Vlastním nákladem vydal J. Otto, 1915.

ZEMANOVÁ, Blanka. *Písecká literatura a její autoři*. Písek: J a M, 2005. ISBN 80-86154-57-2

INTERNETOVÉ ZDROJE:

<http://www.ctenizpisku.cz/>
<http://www.dumazahrada.cz/>
<http://liberec.saldovo-divadlo.cz/>
<http://www.gymna-pi.cz/>
<http://www.knih-pi.cz/>
<http://www.rozhlas.cz/>
<http://www.pozitivni-noviny.cz/>
<http://ssjc.ujc.cas.cz/>
<http://m.rozhlas.cz/>
<http://www.narodni-divadlo.cz/>
<http://www.ureineru.cz/>
<http://archiv.ucl.cas.cz/>

SEZNAM OBRÁZKŮ:

Obrázek 1: Mapa regionu Písecka	13
Obrázek 2: Městský znak Písku	17